

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ
STUDIUM**

2011 – 2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Barbara Rojčiková

Obraz Rómů v českých médiích

Praha 2013

Vedoucí diplomové práce: *ThDr. Et PhDr. Radek Mezulánik PhD.*

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME)

2011 - 2013

DIPLOMA THESIS

Barbara Rojčiková

Image of Roma in the Czech media

Prague 2013

The Diploma Thesis Work Supervisor:
ThDr. Et PhDr. Radek Mezuláník PhD.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 15. 6. 2013

Barbara Rojčíková
Vlastnoruční podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu diplomové práce PhDr. et ThDr, Radku Mezuláníkovi, PhD. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce. Také bych chtěla poděkovat paní Eleně Gorolové a Marcelle Mikové za vstřícnost, pomoc a ochotu při zpracování praktické části této práce.

Anotace

Diplomová práce „Obraz Rómů v českých médiích“ popisuje romskou historii, tradici, zvyklosti a symboly této komunity. Práce pojednává o skupině obyvatelstva, jež v ČR žije na pokraji společnosti, je majoritou odsuzována a nepřijímána. Práce se snaží přiblížit jejich život tak, aby si mohl každý člověk před tím, než tuto komunitu odsoudí, udělat obrázek, proč se právě takto chovají. Praktická část využívá ukázek z praxe, rozhovorů s příslušníky romské komunity a využití médií v jejich „světě.“

Klíčové pojmy

analýzy, diplomové práce, romské etnikum, romská média, rozhovory

Annotation

The Diploma Thesis „Image of Roma in the Czech media“ describes the Roma history, traditions, customs and symbols of this community. Work deals with a group of people who live in the ČR on the brink of, is frowned upon by the majority and not accepted. The paper tries to get their lives approximate so that each person from this community could make a picture of why they behave like. The practical part uses examples from practice, interviews with members of the Roma community and the use of media in their „Word.“

Key words

Analysis, interview, Roma community, Roma media, Thesis

OBSAH

ÚVOD	8
1 HISTORIE ROMŮ	10
1.1 Příchod, tradice a zajímavosti Romského etnika v ČR	13
1.2 Tradiční romské symboly a zajímavosti	18
1.3 Nejčastější problémy Romů	23
1.4 Současná situace romských rodin	27
2 MEDIÁLNÍ OBRAZ ROMŮ V DNEŠNÍCH MASOVÝCH SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDCÍCH	28
2.1 Romská média	31
3 PRAKTICKÉ UKÁZKY Z MASOVÝCH SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ	34
3.1 Elena Gorolová – Nezákonná sterilizace	34
3.2 Marcela Miková – příběh nadaného romského dítěte	37
3.3 Denik.cz lživě citoval policejní mluvčí	46
3.4 Amnestie pro brutální rasistické útočníky	48
4 ROZHOVORY	51
4.1 Oslava Vánoc v romských rodinách	51
4.2 Romano Hangos – hlavní romské médium v ČR	56
4.3 České romské osobnosti v médiích	59
5 ANYLÝZY A KOMPARACE UVEDENÝCH SKUTEČNOSTÍ A NASBÍRANÝCH DAT	63
ZÁVĚR	64
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	66
PŘÍLOHY	68

Úvod

V dnešní společnosti mezi lidmi panují předsudky o tom, že Romové jsou zlí, špatní a pouze na tomto světě „škodí.“ Otázka Romů je v dnešní době docela zanedbána. Existuje spousta fám a předsudků ohledně Romů, ale málokdo se tím zaobíral do hloubky a nezamyslel se nad tím, jaká tato sociální skupina skutečně je. Tato práce vznikla proto, aby byl ukázán, jak pestrý a zajímavý může být život romských občanů. Jejich kultura, tradice, písně, zvyklosti a zajímavosti jsou tak pestré a krásné a málokdo o tomto fenoménu ví.

Tato diplomová práce by měla přiblížit historii, kulturu a tradice Romů, a dát popud k zamyšlení o prezentaci Romů v médiích, aby každý člověk, popřemýšlel nad tím, jací doopravdy Romové jsou a udělal si vlastní obrázek a názor a ne jen „sdílel“ něčí názory. A právě toto je cílem teoretické části diplomové práce.

Praktická část obsahuje rozhovory s romskými občany s cílem zobrazit skutečné příběhy.

Zvolené téma je zpracováno v odborné literatuře těchto autorů: Říčan P., Žantovský P., Hubschmannová M., Novák M.

Další autoři a jejich blíže specifikovaná díla, která jsou použita v této diplomové práci, nalezneme v seznamu literatury a také v poznámkovém aparátu.

Cíl diplomové práce:

V rámci této diplomové práce byl stanoven následující cíl, jehož splnění bude vyhodnoceno v závěrečné kapitole.

Cíl: Mediální obraz Romů v dnešních masových sdělovacích prostředcích.

Stanovení hypotéz:

Souběžně s cílem je vytvořena následující hypotéza. Jejich pravdivost by měla být potvrzena v závěrečné kapitole.

Hypotéza: Média napomáhají informovat o romské menšině

Metody použité ke zpracování dat a vytvoření závěrů:

Zde je možno uvést klasické metody vědeckého poznávání, jejichž aplikace spočívala v řešení jednotlivých dílčích problémů. Můžeme zde uvést tyto metody:

- Komparace
- Indukce
- Dedukce

TEORETICKÁ ČÁST

1. Historie Romů

Chceme-li porozumět odlišnosti Romů od většinové společnosti, musíme se ohlédnout do minulosti.

Pravlastí Romů je Indie. Předkové Romů náleželi převážně k původnímu obyvatelstvu tohoto subkontinentu, které se i tělesně odlišovalo od většiny. Patřili ke kastám, které byly považovány za nízké. Z Indie emigrovali s největší pravděpodobností za obživou, jejich migrace trvala staletí, svou vlast opouštěli ve vlnách. Již v původní vlasti jim kočování pomáhalo uplatnit řemeslné dovednosti, ale i schopnost bavit publikum tancem, hudbou a kejklemi a příležitostně i žebrotou.¹

První historické záznamy, z nichž lze usuzovat o přítomnosti Romů ve střední Evropě pochází z 13. století. Z nejstarších písemných památek, které dosvědčují příchod Romů do střední Evropy je Česká kronika, tzv. Dalimila. Ze 14. století nejsou žádné doklady o hromadném pohybu Romů po českých zemích, ale je pravděpodobné, že byli po menších skupinkách zaměstnáni na panství Rožmberků. Nasvědčuje tomu zápis v Popravčí knize Pánů z Rožmberka z roku 1399. V letech 1415-1416 se Romové rozšířili po celé střední Evropě a to pod záštitou panovníka Zikmunda Lucemburského, který jim dal v průběhu těchto dvou let dva ochranné glejty, které jim měly zajistit příznivé přijetí v jednotlivých zemích. Na Zikmundův kladný vztah k Romům měly pravděpodobně zásadní vliv dobré zkušenosti s romskými kováři – zbrojíři. Musíme připustit, že Romové v době svého putování se svým způsobem života, chováním, zvyky i pozůstatky hinduismu (projevující se naprostou duchovní tolerancí) dostávali do konfliktu s křesťanskou morálkou. Z počátku 16. století jsou doklady o tom, že Romové byli od vrchnosti příležitostně zaměstnáváni. Až

¹ ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. s. 36. Praha:Portál, 1998. ISBN: 80-7178-250-5

do nástupu Habsburků na český trůn nejsou doklady o pronásledování Romů, ani doklady o zločinném počínání Romů.

Od roku 1545 začalo vyhošťování Romů z našeho území. Romové se po našem území i nadále pohybovali, neboť neměli kam odejít. V sousedních zemích platila podobná nařízení. Honba na Romy nastala v roce 1697, kdy byli prohlášeni za psance, tímto postavení mimo zákon a Roma tak mohl kdokoliv beztrestně zbít.

Postoj k Romům změnila za své vlády až Marie Terezie (polovina 18. století), která se snažila o usazení Romů v Uhrách, kde nechala vystavět domky, do užívání byly dány Romům pozemky, zpravidla na konci vesnice. Marie Terezie zakázala kočovný způsob života, používání romského jazyka i typický způsob oblékání. Byl to pokus Romy asimilovat a násilně usadit.²

Její syn Josef II pokračoval v usazování Romů do moravských a slezských vesnic.

Některé rodiny začínají na základě vlastního rozhodnutí žít usedle, nebo polousedle a to většinou ve velkých cikánských táborech. Josef II ve svém nařízení z roku 1782 mimo jiné nařizoval školní docházku romských dětí a návštěvu bohoslužeb.

Obživa Romů byla závislá na kočování, usazením Romů na stálých stanovištích byl trh na daném místě danými výrobky, službami rychle přesycen a Romům nezbylo, než vykonávat nekvalifikovanou, příležitostnou práci, jít o žebrotě, opatřovat si obživu drobnými krádežemi, či pychem. **Vzdělání nebylo rozhodující**, mohli jej jen málo uplatnit a využít. Podle statistických šetření z let 1909-1910 polovina rodičů neposílala své děti do školy, druhá jen sporadicky.

V období první republiky (1918-1938) byl vydán v r. 1927 perzekuční zákon o potulných Cikánech, na jehož základě proběhlo sčítání všech Romů, byly vydávány tzv. „cikánské legitimace,“ které obsahovaly otisky prstů a kočovnické

² ROJČÍKOVÁ, B. Romové využívající služeb nestátní neziskové organizace, s. 15. Brno, 2010. Bakalářská práce. Rašínova vysoká škola s.r.o. v Brně. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Nevima, PhD.

listy (těmito bylo kočování povoleno). Romové se nesměli shromažďovat, držet zbraně, kočovným Romům mohly být odebrány děti a dávány do převýchovy.³

Důsledky druhé světové války byly pro Romy tragické. Nacistická genocida vyhladila v koncentračních táborech většinu českých a moravských Romů. Do Čech a na Moravu přicházejí po roce 1945 Romové ze Slovenska, Maďarska, Polska. Tímto se podstatně změnila struktura romského obyvatelstva na našem území.

Podle zákona o trvalém usídlení kočovných osob z roku 1958 měly národní výbory pomoci kočovným osobám usadit se. Romové tak byli nuceni bydlet tam, kde pro ně bylo vhodné zaměstnání a bydlení. Zákon z roku 1956 o provádění rozptylu cikánského obyvatelstva řešil rozmístění, mnohem méně přizpůsobivého, romského obyvatelstva ze slovenských osad po republice. Usídlování doprovázely nemalé adaptační problémy. Důsledkem této násilné asimilace bylo zprerhání rodinných a přátelských vazeb, ztráta dosavadních tradičních hodnot a životních jistot.

Díky uvolnění poměrů v roce 1969 zakládají Romové Svaz Cikánů – Romů, prostřednictvím něhož se mohou poprvé v dějinách podílet na utváření svého osudu a tím částečně ovlivňovat svoji budoucí cestu. V roce 1973 byla tato organizace zrušena.

Z roku 1969 pochází významná směrnice, která doporučovala **zřizovat třídy pro adaptaci romských dětí při mateřských školách, třídy pro prospěchově opožděné děti**. Děti zde mohly být vřazovány jen na nezbytnou dobu.⁴

V letech 1970-1980 se uplatňoval ve státní politice vůči Romům program sblížení romské menšiny s majoritou. Cílem opatření se stala společenská integrace Romů, avšak nedosahovala tak vyhrčené podoby, jako asimilační politika předcházejícího období.

³ ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. s. 38. Praha:Portál, 1998. ISBN: 80-7178-250-5

⁴ ROJČÍKOVÁ, B. *Romové využívající služeb nestátní neziskové organizace*, s. 17. Brno, 2010. Bakalářská práce. Rašínova vysoká škola s.r.o. v Brně. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Nevima, PhD.

Po druhé světové válce doznala romská menšina nejdynamičtější sociální vzestup ze všech skupin obyvatelstva. Přesto zůstává její sociální pozice a životní úroveň nízká, od listopadu 1989 se začala propadat ke společenskému dnu. Příčin je mnoho – nízká kvalifikace, nejistá pracovní morálka, fluktuace, snížení poptávky po problematické a neodborné pracovní síle. Stát svým velkorysým poskytováním sociálních dávek zajišťoval základní životní podmínky. Tyto dávky se tak staly legitimním zdrojem obživy. **Úroveň vzdělání Romů stagnuje** a dá se očekávat, že se bude zhoršovat. **Rodiče podceňují vzdělání a chápou je jako nutné zlo**, mnohdy i represí. Z toho pramení nedůvěřivý až nepřátelský vztah k pedagogické veřejnosti a školským institucím.⁵

1.1 Příchod, tradice a dělení Romského etnika v ČR

Je známo, že Romové milují své děti. Romským maminkám záleží především na tom, aby jejich děti byly zdravé a veselé. Obvykle se více věnují prvorozeným dětem, které když dorostou, starají se o své mladší sourozence. O vztahu dětí k rodičům říká **romské přísloví: Šun la da le dales, bo chale buter maro sar tu! (Poslouchej své rodiče, protože snědli více chleba než ty!)**

Děti nerady odcházejí od svých rodičů, když jsou dospělé a založí si své rodiny. Synové si často do domu rodičů přivedou i své družky. Postupně si však postaví své příbytky a osamostatní se; na své rodiče však nezapomínají. Obvykle zůstane s rodiči bydlet nejmladší syn, který se o ně stará až do smrti. Mimořádnou úctu projevují Romové své matce (i když hlavou rodiny je většinou otec). Svou lásku k ní, a zejména žal nad jejím úmrtím, vyzpívali v mnoha písních.⁶

⁵ NEČAS, P. *Romové v České republice včera a dnes*. 4 doplněné vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci-Vydavatelství Olomouc, 1999. s. 56. ISBN 80-7067-952-2.

⁶ MANN, A. B. *Romský dějepis*. 1 vydání. s. 21. Praha: Fortuna, 2001. ISBN 80-7168-762-6.

O tomto vztahu hovoří i jedno přísloví: **Te merel dad, rovel o vodi, te merel daj, rovel o jilo. (Když zemře otec, pláče duše, když zemře matka, pláče srdce).**

Na celé zeměkouli přicházejí děti na svět stejným způsobem: jsou porozeny matkou. Možná, že kdysi v dávnověku lidé i stejně vyrůstali a byli si rovni, jenomže potom bůhví proč – chtěl-li to tak Pán Bůh nebo způsobil-li si to člověk sám se lidé začali rozdělovat a rozlišovat a tak vznikly různé národy.

Rozestěhovaly se po celé zemi, vybudovaly mezi sebou hranice, mluvily každý jinak a také jinak začaly vychovávat své děti.

Dnes už rodí všechny ženy v porodnici, jak české, tak romské. Jenomže česká matka zůstane v porodnici tak dlouho, jak si jí tam nechají, zatímco romská hledí, aby byla co nejdříve doma. Nejpozději do tří dnů!

Dítě se totiž po narození postupně očišťuje od světa, ze kterého přišlo, a síly onoho světa mají nad ním moc. Nikoli doktoři, nýbrž *mulové*, duchové mrtvých. Matka se o dítě bojí a chce jej chránit. Nejpozději třetího dne mu musí zavázat na zápěstí šňůrku (indraóri) nebo nit, červenou, černou, zelenou, jenom ne bílou, protože bílá je barva smrti. Duchové uvidí šňůrku, pochopí, že je to živý člověk a dají mu pokoj. Červená šňůrka chrání i před uhranutím *perel jakhendar* (doslova padnout z očí). Přitáhne oči příchozích, dívají se na šňůrku a ne na dítě, a tak na ně nemůže padnout uhranutí. Dokud není dítě pokřtěné, chce je vyměnit bosorka, čarodějnice. Na ochranu se mu dává pod hlavu nějaký železný předmět: nůž, nůžky, někdy hřebínek. Železo chrání před nečistými silami.

Třetího dne přijímá rodina dítě mezi sebe. Každý je smí vzít do náručí, ale líbat ještě ne. Dítě se stává členem rodiny a duchové pochopili, že už nad ním nemají moc. Teprve po křtu je ale novorozeňátko úplně v bezpečí.

Zatímco česká matka kojí děťátko podle toho, jak jí to předepíše lékař, přesně po třech nebo čtyřech hodinách, romská matka mu dá napít tehdy, když má hlad a kojí ho do dvou či čtyř let.⁷

⁷ MANN, A. B. *Romský dějepis*. 1. vydání. s. 22. Praha: Fortuna, 2001. ISBN 80-7168-762-6.

Dříve romské maminky o miminko velice pečovaly. Několikrát denně dítě masírovaly, aby nebylo strnulé, postříkaly mu tělíčko mateřským mlékem anebo je naslinily. Mateřské mléko, sliny, ale i moč jsou přirozená desinfekce, obsahující hojivé látky. To všechno se v romském léčitelství hojně užívá. Matka tedy postříká dítě mlékem a potom mu masíruje břicho, ručičky, nožičky. Ručičkami a nožičkami cvičí, natahuje je, skrčuje. Tohle všechno, co se dnes přednáší matkám v porodnici, romské maminky dávno věděly. Dítě neustále někdo nosí, někdo si s ním hraje, někdo se ho dotýká, někdo na něj mluví, někdo mu zpívá, někdo s ním tancuje, a dítě v půl roce sedí, když mu je tři čtvrtě roku chodí a v roce mluví. Nikdy není samo, a cítí, že je milované. České dítě musí vstávat tehdy, když ho rodiče vzbudí z postele, třebaže se mu chce ještě spát. Musí jíst v přesnou hodinu, i když nemá hlad, a když nemá hlad, musí počkat, až se zase dostaví hodina dalšího jídla. České dítě musí jít tam, kam mu rodiče přikážou, i když se mu nechce.⁸

Romské dítě jí, když má hlad, vstává, když se probudí a jde spát, když je ospalé. Třeba o půlnoci. Nemusí být pořád ve střehu a napjaté, aby něco neudělalo špatně. Nemusí pořád říkat děkuji, prosím, prosím, děkuji – mezi Romy se přirozeně rozdává, je-li z čeho, a nemusí se o to prosit. Každý je rád, že může dát a nečeká, že by se mu mělo poděkovat.

Romské dítě se učí tím, že vidí a vnímá, co dělají druzí. Nikdo je nepoučuje, učí se jaksi samočinně. Také ho nikdo nenutí, aby se učil něčemu, co není od Boha dáno – *když máš dobré ucho, vezmi housle a hraj, když nemáš dobré ucho, tak na ty housle raději nesahej a jdi dělat k čemu tě Pán Bůh předurčil. Však se v tobě nějaké schopnosti probudí.*

Romské dítě je zvyklé účastnit se rozhodování spolu s ostatními. Vyvstane-li nějaká otázka, každý k tomu řekne své slovo. A všichni jsou vyslyšeni. Od nikoho se neočekává, že úkol vyřeší sám. Naopak, kdyby chtěl rozhodovat

⁸ ROJČÍKOVÁ, B. Romové využívající služeb nestátní neziskové organizace, s. 19. Brno, 2010. Bakalářská práce. Rašínova vysoká škola s.r.o. v Brně. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Nevima, PhD.

sám, ostatní by se na něj dívali skrze prsty. Romové se dělili nejen o chleba, ale i o názory. Jakmile chtěl někdo něco řešit sám, byl sobec. Ale ve škole se najednou chce po dítěti, aby pracovalo samostatně. Aby nenapovídalo a nenechalo si napovídat. Dítě vychované ke společnému rozhodování je tím úplně vyvedeno z míry. Trestají je za něco, zač bylo doma chválené a chválí je za něco, coby se doma nelíbilo.

České děti jsou daleko více zvyklé být samy, hrát si samy. Např. romské děti, které mají svůj pokoj, jsou raději v kuchyni kolem mámy. Romské děti jsou pořád pohromadě. Takto vychované romské dítě přijde třeba do školky a chce si hrát s českými dětmi. A přesto si s ním české dítě nechce hrát, protože je zvyklé hrát si samo. Hračka je jeho, nedělí se o ni. Pak sebou začnou šťouchat, strkat, prát anebo romské dítě zaleze do kouta a tam pláče, protože se s ním stalo něco, čemu nerozumí, co se doma ještě nepříhodovalo. Tohle všechno česká učitelka neví, nezná romskou výchovu.⁹

Mezi sebou se Romové rozdělují na městské a venkovské - Romská populace žije rozptýleně mezi neromským obyvatelstvem buď ve zvláštních čtvrtích a ulicích ve městech nebo na předměstích (měššítí) nebo v oddělených romských osadách na okrajích venkovských obcí (venkovští). Tito venkovští Romové si zachovali mnoho ze své kultury a tradičního života díky poměrné izolovanosti od ostatního obyvatelstva, zatímco Romové žijící ve městech mezi Neromy se přibližovali okolní společnosti v jistých oblastech ekonomického života a v některých rysech sociálního chování.

Dalším hlediskem pro dělení je **respektování či nerespektování různých tradic a pravidel**, podle kterého se dělí na čisté Romy – „**žuže**“ Roma a špinavé Romy – „**degeša**“ Roma. Každá skupina - rod ale považuje za nečisté - podřadné někoho jiného. Mezi nečisté patří ti Romové, kteří jedí např. koňské maso (u Romů byl kůň téměř posvátné zvíře) nebo zbytky jídel (ohřívána jídla) nebo porušili skupinovou endogamii a provdali dceru za někoho takového. Z

⁹ ROJČÍKOVÁ, B. Romové využívající služeb nestátní neziskové organizace, s. 20. Brno, 2010. Bakalářská práce. Rašínova vysoká škola s.r.o. v Brně. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Nevima, PhD.

tohoto dělení vyplývá omezení osobních kontaktů s rodinami, které jsou považovány za nečisté.

Dělení podle bohatství je nám asi nejbližší, neboť všude na světě, v každé společnosti se lidé dělí na chudé a bohaté. Za nejchudší jsou považováni Romové z osad na východním Slovensku, většina Romů je označována za sociálně potřebné. K nejbohatším Romům tradičně patřili muzikanti, kteří dříve účinkovali i na šlechtických dvorech, později vytvořili zvláštní vrstvu městských kavárenských hudebníků. Olašští Romové, kteří patřili do 50. let mezi nejchudší, dnes v důsledku různých forem "obchodování" patří mezi nejbohatší vrstvy Romů. Kontakty mezi starousedlými Romy a olašskými Romy jsou minimální. Největší hodnotou pro olašské Romy je zlato.

Dělení z hlediska Neromů - Při tomto dělení záleží na úrovni znalostí o Romech, ale nejrozšířenější je hledisko podle stupně asimilace - tedy na slušné a neslušné Romy, a s tím souvisí i dělení podle sociální úrovně.

Jako Neromové můžeme Romy rozlišovat také podle vnějšího vzezření. Neviditelnější rozdíl je mezi "světlými" a "tmavými" Romy.

Olašští Romové mají světlejší pigmentaci i světlejší vlasy a bývá u nich nejčastěji vidět klasické romské oblečení - široké barevné sukně, třícípé šátky na hlavách či ramenech. Nesmírnou hodnotu má pro ně zlato, a proto u nich vidíme častěji prsteny, náušnice, náhrdelníky, náramky, dokonce i zlaté zuby, než u jakýchkoliv jiných Romů. Jako kočovný národ nemohli investovat svůj majetek do nepřenositelných věcí, a tak své jmění ukládali do zlata. Zlato má však pro ně i jinou symboliku. Olašský Rom věří, že zlaté šperky, které má na sobě, jej uchrání před nemocí. Olašští Romové také mezi sebou nejčastěji mluví romsky - olašským dialektem.¹⁰

¹⁰ ROJČÍKOVÁ, B. Romové využívající služeb nestátní neziskové organizace, s. 21. Brno, 2010. Bakalářská práce. Rašínova vysoká škola s.r.o. v Brně. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Nevima, PhD.

1.2 Tradiční romské symboly a zajímavosti:

1. **Vlajka** - Romská vlajka se skládá z modrého pruhu v horní polovině, zeleného pruhu v polovině dolní a z červené čakry s 16 paprsky umístěné uprostřed. Čakra, která je i na vlajce Indie, odkazuje na indický původ romského národa. Zelený a modrý pruh symbolizují život věčných poutníků po zelené zemi pod blankytnou oblohou.

Tato vlajka byla přijata na 1. Mezinárodním sjezdu IRU (International Romani Union – Mezinárodní Romská Unie) v Londýně v roce 1971.

Obrázek 1: Romská vlajka

Zdroj: Wikipedia [online].[cit. 2013-02-2].

Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Roma_flag.svg

2. **Romská hymna** - za romskou hymnu považuje romská píseň Gej'em, gej'em známá též pod názvy Ge'em, Ge'em; Djelem, Djelem; Opre Roma; Romale, čhavale atd. Za romskou hymnu byla prohlášena v roce 1971 na 1. Mezinárodním sjezdu IRU.

Romská hymna často zní na setkání romských aktivistů nebo pro Romy významných akcích (např. pietní akty u příležitosti holocaustu, oslavách Mezinárodního dne Romů – připadá na 8. Dubna, kdy se oslavuje romská kultura a rozšiřuje se povědomí o problémech, kterým Romové čelí.). V repertoáru ji má řada romských kapel i sólových romských hudebníků z Česka i zahraničí, takže romská hymna zní také v rámci koncertních vystoupení.

Existence romské hymny není mezi Romy v Česku dosud příliš známá. Znají ji spíše romští aktivisté nebo Romové, kteří se účastní romských kulturních akcí. Na přímý dotaz, jaká píseň je hymnou Romů, se lze setkat s odpovědí, že Romové hymnu nemají.¹¹

Zajímavosti ze světa Romů:

Romské křtiny (boňa)

Křtiny patří v romském společenství k nejdůležitějším obřadům. Symbolizují přijetí dítěte z aver/oka svetos (tamtoho/jiného světa) do světa lidí. Dokud není dítě pokřtěné, mají nad ním moc škodlivé mimolidské síly personifikované například bosorkou, "ohnivým mužem" (jagalo manuš) atd. Ty mohou dítě vyměnit a podstrčit na místo něho svého zlého, ošklivého, ukřičeného „zmetka“.

Do křtin by se matka neměla od dítěte hnout anebo by je neměla nikdy nechávat samotné a nestřežené. Na ochranu proti zlým silám se dává dítěti pod hlavičku nějaký zelený předmět - nůž, nůžky. Tento zvyk se praktikuje i v Indii: železo chrání novorozence proti zlým duchům (bhút). Častým ochranným předmět je také hřebínek.

Některé obřady mohou vykonávat zvolení Romové (např. bijav). Zásadní význam křtin pro člověka vyžaduje však "profesionála" - a tím je rašaj (kněz, duchovní, farář). Protože Romové v Indii patřili ke kastám hudebníků, kovářů, obchodníků, atd., užívali k důležitým společenským obřadům příslušníků těch džátí, které příslušné služby měly ve svém kastovním úvazku - "dharmě". Mohli to být i bráhmani - obřadníci z nejvyššího stavu ("varny"). Po odchodu z Indie Romové o své indické obřadníky přišli, a v zemích, v nichž se ocitali, jim nezbylo než užít služeb tamních duchovních.

¹¹ ROJČÍKOVÁ, B. Romové využívající služeb nestátní neziskové organizace, s. 25. Brno, 2010. Bakalářská práce. Rašínova vysoká škola s.r.o. v Brně. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Nevima, PhD.

Důležitou roli při křtinách hraje kirvo/kirvi (kmoťr/kmoťra). Funkce kmoťrovství zavazuje člověka na prvním místě k tomu, aby po celý život ochraňoval a podporoval svého kmoťřence/svou kmoťřenku. Zároveň ustavuje kmoťrovství vztah zavázané solidarity mezi kmoťrem a celou kmoťřencovou rodinou. Kmoťři by tento vztah měli chránit tím, že nikdy nepřijdou do vzájemného konfliktu - a k tomu přispívají zvláštní regule "mezikmoťrovského" chování: ve společenství servika Romů si například kmoťři musí vykat - a to i tehdy, pokud si před křtinami tykali.

Servika Romové (pozn: výraz Servika vychází ze slova "Serbika", "Serbos", "Serbija". Romové na Slovensku tak byli nazýváni, protože sem přišli ze Srbska.) si často za kmoťry brali "svou" selku nebo "svého" sedláka. Tím se utvrzoval paternalistický vztah Neromů vůči Romům. Opačný případ - kmoťrovství Roma Neromskému dítěti - jsme nezaznamenali.

Kmoťr, eventuálně kmoťra jde s kmoťřencem (krestňatkos) do kostela a drží je při křestním obřadu. (Slovesnou vazbou ľikerlas les/la - držel(a) ho/ji - se vyjadřuje, že dotyčný je dítěti kmoťrem). V rodině děťátka se zatím dohodávají přípravy na slavnostní hostinu. Hosté přinášejí dary anebo dávají novorozeňátku peníze do peřinky. Hodnota daru a výše peněžní částky je prestižní záležitost, a tak se každý snaží darovat co nejvíce. Příspěvky pozvaných kompenzují náklady na slavnostní hostinu. Stává se, že méně majetní rodiče anebo chudší hosté pozvaní na křtiny se raději zadluží, než aby "se o nich povídalo", aby měli ostudu (ladž) proto, že neuměli oslavit boňa - křtiny podle povinné tradice.

Když host předá svůj dar rodičům, skloní se nad děťátkem a pronese požehnání pro jeho další život. Formule začínají prosbou, aby Bůh dal (mi del o Del) - a přeje se to, co se považovalo (považuje) za nejdůležitější pro život: zdraví, štěstí, peníze, hodně dětí, dlouhý život, te anel la dake lacha bora (přivést matce hodnou snachu), a podobně.

Jako při jiných důležitých oslavách, k nimž patří na prvním místě obřady spojené s tzv. rites de passage - mezníky v přechodných obdobích lidského

života: křtiny, svatba, pohřeb - se i při křtinách provádějí různé symbolické úkony. Nejobecněji rozšířený je zvyk dát dítěti do ručičky, do peřinky nebo vedle peřinky předmět symbolizující jeho budoucí životní poslání. Pro chlapce byla nejdůležitějším posláním profese, pro děvčátko stát se dobrou hospodyní, matkou, manželkou. V hudebnických rodinách se chlapci dával do ručičky smyčec, v kovářských rodinách se vedle peřinky pokládá některý kovářský nástroj, kladivo, kleště. Děvčátku se kladla do peřinky vařečka. Nepříliš rozšířený, ale zajímavý zvyk je zdvih dítěte ze země na stůl. Udržuje se v některých lokalitách v okolí Svidníka. Otec položí dítě na zem a při tom, když je zdvíhá a pokládá na stůl, pronáší formuli: Kaj tuke opre te džal (dosl. ať ti stoupá). Člověk nemá zapomenout, odkud vzešel, má zůstat skromný a pokorný a tak se s Božím požehnáním může dostat nahoru, k něčemu vyššímu a lepšímu.

Křtiny, a pohřeb jsou dva nejdůležitější rituály, protože provázejí přechod člověka z jednoho světa do druhého.¹²

Romské Velikonoce:

Velikonoční svátky patří k nejméně významným svátkům, které Romové slaví. Velikonoce znamenají i pro Romy Velkou noc. Patří mezi svátky, které Romové jako katolíci považují za nejméně významnější. V romském jazyce jsou Velikonoce označovány slovy patradži a nebo bari rat, což v překladu znamená právě Velká noc.

Většinu zvyků, kterými Romové oslavovali Velikonoce, si s sebou přinesli ze svého původního domova, ze Slovenska. Způsoby oslav velikonočních svátků sahají zejména do 60. a 70. let. Byla to doba, kdy Romové úzkostlivě dbali na dodržování svých tradic a zvyků, ke kterým patřila především soudržnost, přátelství a vyjadřování úcty jeden druhému, tzv. pačiv. Bylo samozřejmostí, že v době velikonočních svátků se sjížděli příbuzní z celé republiky, aby mohli spolu tento svátek oslavit.

¹² ROJČÍKOVÁ, B. Romové využívající služeb nestátní neziskové organizace, s. 27. Brno, 2010. Bakalářská práce. Rašínova vysoká škola s.r.o. v Brně. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Nevima, PhD.

Období velikonočních svátků znamenalo pro romské hospodyně spoustu práce v kuchyni při přípravě velikonočních lahůdek. Na romské velikonoční tabuli nesmělo chybět zejména pečené maso od jehněčího po uzené a vepřové, připravovala se nadívaná kuřata. Podobně jako na Vánoce se vařila silná hovězí polévka s haluškami a také nezbytná goja a holubky. Také pečivo bylo podobné tomu vánočnímu – záviny šinga se plnily mákem a tvarohem, k tomu přibýly nezbytné mazance. K pití bylo pivo, víno a různé druhy kořaliček.

V neděli, na Boží hod velikonoční, se v každé domácnosti konaly pilné přípravy na Velikonoční pondělí, kdy se očekávali již od samého rána staří i mladí koledníci. Pro ně měla každá hospodyně připraveno několik desítek velikonočních kraslic. Bylo povinností každé hospodyňky postarat se o chutné pohoštění pro všechny své koledníky.

V Ostravě bylo nepsaným zvykem, že již od sedmé hodiny ranní přicházeli dospělí muži povinšovat a také polít ženy vodou na znamení příchodu jara. Řada z nich měla u sebe své hudební nástroje. Povětšinou měli housle ukryté pod sakem a tahací harmoniku a již před vstupem do bytu začali muzicírovat. Všichni hudebníci museli povinšovat nejen svým příbuzným, ale i známým a kamarádům. Mezi nejznámější hudebníky tehdy v Ostravě patřili pánové Kaleja (přezdíváný Vilmoš), Kuča (Balol'ogar), Vojtěch Čuri, Pešta (Štig'lo), Horvát (Pukač) nebo Čarný (Janoš), Kovač (Karči) a mnoho dalších. Kolem desáté hodiny dopoledne začali romské rodiny obcházet chlapci s pomlázkou.¹³

Pro Romy je významný také 8. duben – Mezinárodní den Romů. Den je slaven na paměť prvního mezinárodního kongresu Romů, který se uskutečnil ve dnech 7.–12. 4. 1971 v Chelsfieldu u Londýna. Zde byla přijata mezinárodní romská hymna vycházející ze staré písně rumunských Romů a také vlajka. V

¹³ ROJČÍKOVÁ, B. Romové využívající služeb nestátní neziskové organizace, s. 35. Brno, 2010. Bakalářská práce. Rašínova vysoká škola s.r.o. v Brně. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Nevima, PhD.

závěrech jednání kulturní komise se objevil požadavek, aby majoritní populace používala pojmenování Rom.¹⁴

1.3 Nejčastější problémy Romů

a) **Lichva**: s lichvou, známou též jako úžera či intereš se můžeme setkat a také se bohužel setkáváme v prostředí sociálně vyloučených skupin obyvatelstva, mezi které patří hlavně na území města Ostravy především osoby hlásící se k romské komunitě. Projevuje se nevýhodným půjčováním peněz na vysoký, někdy i stoprocentní úrok. Dlužníci se dostávají do bludného kruhu nových půjček a stále narůstajících úroků, v krajních případech už je dlužná částka neznámá a dlužník odevzdává lichváři veškerý svůj příjem a vzápětí si od něj zase půjčuje, aby měl alespoň na zabezpečení základních životních potřeb. Lze říci, že lichva je prioritně problémem trestně právním, nicméně je i problémem ekonomickým a sociálním. Ekonomickým problémem je, že se tento delikt vztahuje téměř výlučně k finančním půjčkám mezi občany, které jsou poskytovány s neúměrně vysokým úrokem. Za sociální problém ji můžeme označit zejména proto, že lichva postihuje obvykle slabší společenské vrstvy, přechodně či trvale handicapované skupiny anebo národnostní menšiny, kterými jsou v dané problematice míněni zejména výše uvedení Romové.

- **Formy lichvy** – kromě klasické lichvy ve formě půjčování peněz na vysoký úrok byly zaznamenány i další případy.

Lichvář nepředává žadateli peníze, ale zapůjčuje mu nějakou věc se svolením k zástavě. Většinou se jedná o šperky nebo spotřební elektroniku. Lichvář například předá žadateli prsten ze žlutého kovu se svolením zástavy pouze v konkrétní zastavárně, kterou mu určí a jen na své jméno. Poškozený dostane za prsten přibližně 2.000,- Kč. Z této částky musí odevzdat polovinu lichváři, tj. 1.000,- Kč, jako okamžitou splátku úroku. Za stanovenou dobu musí prsten vyplatit, včetně úroku při zástavě a vrátit zpět lichváři. Za půjčenou

¹⁴ MANN, A. B. *Romský dějepis*. 1 vydání. s. 32. Praha: Fortuna, 2001. ISBN 80-7168-762-6.

částku 1.000,- Kč zaplatí ve skutečnosti 2.400,- Kč, tedy skoro o 140 % více. V případě, že by zástavu nevyplatil, je mu přinejmenším vyhrožováno jinou újmou a to trestním oznámením na policii, jelikož lichváři zpronevěřil jeho věc tím, že ji dal do zástavy. Důkazy svědčí ve prospěch lichváře, protože poškozený podepíše svým jménem zástavní smlouvu a lichvář má dostatek svědků k tomu, že zpronevěřena byla jeho věc v jeho vlastnictví.¹⁵

Další forma, která se již objevila mezi ostravskými lichváři, je dodávka předražných potravin na dluh. Na jedné straně si lichvář zadluží „klienta“, na druhé straně vystupuje jako mecenáš, který pomáhá sociálně potřebným. Někteří ostravští lichváři, aby se vyhnuli případnému postihu ze strany trestně právních orgánů, vyjíždějí „lichvařit“ na Slovensko, především od oblasti Spišské Nové Vsi a pravidelně zde pak dojíždějí vybírat úroky.

- Důsledky lichvy – významným rysem lichvy je dopad jejich působení. Dochází zde k dlouhodobé a prohlubující se závislosti celých skupin obětí na službách poskytovaných lichváři. Výsledkem je zvyšování chudoby obětí a faktická nemožnost rozhodovat o svém osudu. Celý systém je založen na praktické nemožnosti dluh splatit a oběti se stávají stálým zdrojem příjmu pachatelů. Snaha utéci před lichváři je přirozeným důsledkem stavu, který oběti permanentně deptá.
- Případy lichvy č.1: U trestného činu lichvy byl obviněn devětadvacetiletý Milan z Opavy, který v roce 2003 využil tísně a nezkušenosti třicetileté Alice, matky dvou nezletilých dětí. Mladá matka nutně potřebovala peníze. Milan jí půjčil 50000,- Kč, ale požadoval záruku. S jejím souhlasem na sebe převedl její dvoupokojový byt s tím, že jí slíbil zpětné odkoupení bytu. K tomuto však již nedošlo, neboť Milan díky rozumové slabosti ženy nechal Alici podepsat

¹⁵ NOVÁK, M. Lichva jako sociálně patologický jev v romských komunitách ve městě Ostrava, v lokalitách Moravská Ostrava a Přívoz a Slezská Ostrava. Ostrava 2006. Bakalářská práce. Ostravská univerzita v Ostravě, Fakulta pedagogická, katedra pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce: Ivana Nesětová.

smlouvu, kterou mladá žena o byt přišla a už si ho nemůže koupit zpět. Alice tak přišla o 50.000,- Kč, ale i o byt.

- Případ lichvy č. 2: ve vazbě v roce 2004 kvůli lichvě skončil sedmadvacetiletý Roman. Ten o tři roky starší Ludmile půjčil na měsíc 40.000,- Kč s tím, že vyžadoval vrácení částky 8.000,- Kč. Ludmila na toto přistoupila, peníze dokonce i včas vrátila, ale Roman požadoval další peníze. Řešil to i tak, že jí vzal občanský průkaz a vždy, když jí přišly sociální dávky, šel s ní na poštu a peníze ihned vybral. Takto získal bezmála 130.000,- Kč.

V obou případech byli pachatelé muži romské národnosti.

b) **Nezaměstnanost:** K vymezení nezaměstnaného jedince nestačí konstatování, že jde o osobu, která nepracuje. Přiznání statutu nezaměstnaného je podmíněno několika dalšími skutečnostmi, přičemž jednotlivé instituce mají nastaveny vlastní soubor kritérií vymezujících nezaměstnanou osobu. Například definice Mezinárodní organizace práce obsahuje následující podmínky:

- věk – vyšší než 15 let;
- postavení na trhu práce – není v placeném zaměstnání či nevykonává samostatnou výdělečnou činnost;
- aktivita – aktivně hledá zaměstnání prostřednictvím úřadů práce, soukromých agentur práce, inzerce, příbuzných, přímým oslovováním zaměstnavatelů či podnikáním kroků vedoucích k založení vlastní firmy;
- připravenost nastoupit do zaměstnání okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů.¹⁶

¹⁶ NOVÁK, M. Lichva jako sociálně patologický jev v romských komunitách ve městě Ostrava, v lokalitách Moravská Ostrava a Přívoz a Slezská Ostrava. Ostrava 2006. Bakalářská práce. Ostravská univerzita v Ostravě, Fakulta pedagogická, katedra pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce: Ivana Nesětová

Příčiny nezaměstnanosti

Příčiny nezaměstnanosti mohou být různé. Mezi nejčastěji zmiňované patří:

- nedokonalý trh práce, nedokonalé informace o pracovních místech;
- podpory v nezaměstnanosti (zvyšují dobrovolnou nezaměstnanost);
- zákon o minimální mzdě;
- nedostatečné vzdělání;
- ztráta motivace;
- stereotyp závislosti na sociálních dávkách.

Důsledky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost s sebou přináší negativní ekonomické a sociální důsledky. Velikost důsledků nezaměstnanosti je závislá na čase - čím je delší, tím jsou důsledky závažnější. Důsledky nezaměstnanosti můžeme rozdělit do tří skupin:

a) Ekonomické důsledky nezaměstnanosti:

- ztráta statků a služeb, které by mohly být nezaměstnanými vyrobeny;
- náklady na nezaměstnanost (dávky SSP, podpora v nezaměstnanosti, výdaje na rekvalifikaci) zatěžující státní rozpočet.

b) Sociální důsledky nezaměstnanosti:

- pokles životní úrovně nezaměstnaného a jeho rodiny (snížení příjmů);
- vliv na rodinu nezaměstnaného – pokles autority, narušení denních zvyklostí, narušení partnerských vztahů, ovlivnění sňatkovosti a porodnosti (odklad na později);
- stres;
- zdravotní problémy;
- alkoholismus;
- rostoucí míra kriminality;

- ztráta kvalifikace – jeden z nejzávažnějších důsledků především dlouhodobé nezaměstnanosti.

b) Psychologické důsledky nezaměstnanosti:

- vliv na vnímání času a jeho struktury = narušení obvyklého denního režimu, čas přestává být důležitý = naplňován nudou;
- vliv na fyzické a psychické zdraví - vyvolání pocitu nepotřebnosti, neschopnosti - ztráta sebedůvěry – stres.¹⁷

1.4 Současná situace romských rodin

Romské dítě mívalo většinou těžký život. Před 60. lety – ale v některých případech ještě mnohem později – často hladovělo, trpělo bolestí, mrzlo a umíralo v důsledku nedostatečné zdravotní péče. Jeho vzdělání bylo většinou mizivé, vyhlídky na slušnou existenci velmi malé. Žilo však zpravidla v pevné rodině a navíc bylo zakotveno v širším společenství velkorodiny, osady nebo kočující skupiny a toto společenství bylo jeho širším domovem. Platila v něm určitá pravidla považována za posvátná, především pravidlo vzájemné solidarity a ochoty dělit se s ostatními.

Tato pravidla byla formulována jeho mateřským jazykem, v němž se také vyprávěly krásné příběhy a zpívaly neméně krásné písně. Bylo obklopeno vřelou a přirozeně, živě projevovanou láskou celé řady lidí, s nimiž se denně stýkalo. Jen vyjíměčně bylo bito.

Z blízka pozorovalo smysluplnou práci dospělých a účastnilo se jejich spontánního veselí, ale sdílelo i jejich starost, smutek a hněv, jež měli velmi konkrétní příčiny. Svět tohoto dítěte byl přehledný a příběh, který žilo, dával smysl.

¹⁷ NOVÁK, M. Lichva jako sociálně patologický jev v romských komunitách ve městě Ostrava, v lokalitách Moravská Ostrava a Přívoz a Slezská Ostrava. Ostrava 2006. Bakalářská práce. Ostravská univerzita v Ostravě, Fakulta pedagogická, katedra pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce: Ivana Nesětová

Jak je na tom romské dítě dnes? Většinou nesrovnatelně lépe, pokud jde o stravování, pohodlí, lékařskou péči i vzdělání. Hůře na tom je, pokud jde o vztahy v rodině a v širším společenství, jež je značně uvolněné, pokud se v etickém a duchovním vakuu docela nerozpadlo. Jeho řečí je chudá čeština navíc ve vulgární podobě. Žije více mediálním brakem než tradiční kulturou svého národa. Místo přírody jsou jeho prostředím zpravidla městské ulice, na nichž poznává chaotický neromský svět, šinoucí se bezohledně za konzumem, senzací a zhrublým prožitkem.

V důsledku změn v posledních padesáti letech se mnohé rodiny od tradičního vzoru rodiny vzdálily. Mnohé současné romské rodiny jsou v různém stupni asimilovány, tzn., že jsou někde mezi tradiční romskou rodinou a rodinou českou. Byť jsou mezi jednotlivými romskými rodinami podstatné rozdíly, najdeme zde i mnoho společného, co odlišuje tyto rodiny od rodin majority.¹⁸

2. Mediální obraz Romů v dnešních masových sdělovacích prostředcích

Postoj veřejnosti k romskému etniku je do značné míry modelován a formován tím, jak o tomto etniku referují česká média. Přičemž zde možná více než v jiných případech platí, že média mohou uplatňovat vliv jak v pozitivním, tak v negativním smyslu, a velice často dokonce dochází k tomu, že čím více se média snaží vytvořit pozitivní obraz nějaké skutečnosti, události, osoby či společenství, tím horší - tedy právě opačný - efekt dosahují. Má to samozřejmě velice úzkou spojitost s celkovým politickým prostředím a atmosférou ve společnosti.

Romské etnikum bylo v minulosti mediálně zcela tabu. Co se týče období tzv. reálného socialismu, tehdy vládnoucí komunistický režim víceméně

¹⁸ HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Můžeme se domluvit*. 4. vydání. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci za podpory Muzea romské kultury v Brně, 2002. s. 56. ISBN 80-244-0496-6.

nepřipouštěl žádné atypičnosti, minority, nestandardní jevy. Tak bylo z veřejného diskursu vymýceno téma zdravotně postižených (a to jak tělesně, tak duševně), jako by v rozvinutém socialismu nežili žádní vozíčkáři, nevidomí či osoby s mentálním handicapem. Vše bylo zdravé a dokonalé, nic nerušilo celistvý obrázek budovatelů zářivých zítřků. Režim to měl snadné: disponoval cenzurními prostředky.

Jenomže v důsledku toho se podařilo v mentalitě tzv. většinového obyvatelstva vybudovat relativně silný a pevný řetěz předsudků vůči minoritám, včetně xenofobních postojů k odlišným etnikům, což se v 80. letech 20. století týkalo jednak vietnamského etnika (Vietnamci byli tehdy do ČSSR dováženi na manuální práce), tak především etnika romského. Je třeba zmínit, že romské etnikum není zdaleka homogenní skupinou. Ti, kdo se chtějí v problematice trochu více orientovat, jsou schopni odlišit od sebe Romy žijící na našem území dlouhá desetiletí (to se týká zejména Romů usídlených zde po 2. světové válce), a Romy, kteří byli "importováni" ze Slovenska či regionů ještě jižnějších v průběhu 70. a 80. let. Mezi těmito samotnými romskými skupinami je mnoho odlišností projevujících se zejména mírou ochoty ke kulturní asimilaci s většinovým prostředím. Zatímco pováleční Romové žijí zpravidla na venkově a jsou víceméně homogenní součástí obecní komunity, běžně používají češtinu, pracují a posílají své děti do škol, u Romů příšlých v období normalizace (většinou usídlených ve větších městech) je zřetelně nižší snaha o bezproblémové soužití s okolní společností - menší ochota užívat český jazyk, vyšší míra sociálně-patologických projevů atd.

Média po roce 1989 jako by si po jistý čas (a do jisté míry až dosud) s romskou tematikou příliš nevěděla rady. Na jednu stranu se novináři snaží o aktivistický postoj, který by nepodporoval předsudky vůči této minoritě, na druhé straně zde funguje neblahý jev zvaný politická korektnost. Jakožto "political correctness - PC" se začal tento trend projevovat ve Spojených státech zhruba od konce 60. let - zejména ve vztahu k černošské menšině. Výsledkem masového působení PC jako způsobu sofistikovaného mediálního lhaní je strach nazvat veřejně věci pravými jmény - tak se pro černochoy vžil termín

Afroameričané, a to i v případech, kdy tito lidé pocházeli třeba z Karibiku a s Afrikou neměli nikdy nic společného. Tato "tichá dohoda" zaplevelila veřejný diskurs a znemožnila dlouhodobě realisticky hovořit o problémech menšin, čímž tyto problémy zakonzervovala a tabuizovala. Je to jen jiná forma toho, co jsem zmínil v souvislosti s obdobím komunistické cenzury.

PC má své přímé dopady i na veřejný diskurs u nás. Tradiční a citově neutrální slovo Cikán bylo víceméně uměle nahrazeno "politicky korektním" slovem Rom, přičemž ani sami Romové toto slovo ve všech případech nepoužívají - je to výraz, jímž své etnikum označují především jeho oficiálnější představitelé - zástupci občanských aktivit, publicisté, někteří umělci. Potíž je v tom, že se zavedením "politicky korektního" pojmu Romové bylo původní slovo Cikáni okamžitě a automaticky naplněno negativním obsahem. Dnes vyslovit slovo Cikán znamená odsudek, nadávku, pohanu. Toto slovo se přestěhovalo do slovníku neonacistů a rasistů. A mohou za to společně média a politici, kteří - snad i v dobré vůli, ale se špatným výsledkem - chtěli romskému etniku prospět.

Mediální obraz Romů je velice často deformován dalším důsledkem PC. V očích médií je při každém mezirasovém konfliktu (kterých naštěstí zatím u nás není tolik, aby bylo možné mluvit o masovém jevu, ale toto množství žalobu narůstá) zpravidla Rom automaticky pokládán za oběť a příslušník majority za viníka. Velké mediální pozornosti (právem) se dostává případům napadení či ohrožení Romů ze strany většinové populace (zejména rasistických skupin), ale téměř žádný mediální ohlas nemají případy opačné, tedy když Rom z rasových důvodů ohrozí či poškodí příslušníka "bílého" etnika. Média se tu zjevně snaží takové případy mlčením skrýt. Potíž je v tom, že takové případy se dějí a veřejnost o tom ví. Pokud ovšem nedostane relevantní informaci z médií, nutně pojme k médiím nedůvěru a hledá si jiné - často jednoduše manipulovatelné - informační zdroje. Takže se tu médiím opět daří docílit pravý opak toho, co zamýšlela. Romům se touto výběrovou informační segregací neprospívá, nýbrž v důsledku škodí. Vztah české veřejnosti k romskému etniku je tak dosud plný předsudků, živených z velké části médii, která neinformují úplně, přesně,

pravdivě a vyváženě. Bariéra mezi menšinovou a většinovou společností tak spíše roste, místo toho, aby zanikala.¹⁹

2.1 Romská média

Vydáváním periodického a neperiodického tisku a vysíláním pro příslušníky národnostních menšin je realizováno právo národnostních menšin na šíření informací v mateřském jazyce.

TISK

Romský tisk v současnosti reprezentuje týdeník *Romano hangos* a měsíčníky *Amaro ondalos* (Naše zrcadlo), *Romano vodi* (Romská duše) a *Kereka* (Kruh) – barevný časopis nejen pro romské děti. Pro odborníky (lingvisty, historiky, etnografy, antropology aj.) je určen měsíčník *Romano džaniben*. Vydávání tisku je dotováno kvůli svému zvláštnímu poslání ze státního rozpočtu.

ROMANO HANGOS – Romský hlas, vychází jednou týdně, vydává Společenství Romů na Moravě. Šéfredaktorem je Karel Holomek. Adresa redakce: Francouzská 84, 602 00 Brno.

AMARO GENDALOS – Naše zrcadlo. Vychází měsíčně – Společensko-kulturní měsíčník *Amaro Gendalos* vydává Sdružení Dženo. Šéfredaktorkou je Alžběta Janíčková. Adresa redakce: V Tůních 11, 120 00 Praha 2.

KEREKA – Kruh. Vychází měsíčně, vydává jej Demokratická aliance Romů ČR od roku 1996 za podpory Ministerstva kultury. Časopis pro děti a mládež oslovuje věkovou skupinu od pěti do dvaceti šesti let. Je vydáván se záměrem integračních a resocializačních snah sdružení ve vztahu k dětem a mládeži, jako prevence při řešení negativních jevů romské populace a jako zdroj vzdělávání a poučení, kulturního, všeobecného rozhledu a informovanosti

¹⁹ ŽANTOVSKÝ, P. *Romské etnikum očima českých médií*. Týdeník Rozhlas. 2013, č. 13, s. 55-56 ISSN 1213-2098

v jazyku českém a romském. Adresa redakce: Pospíšilova 70, 757 01 Valašské Meziříčí.

ROMANO VOĎI – Romská duše. Romský měsíčník, jehož vydavatelem je ROMEA, o.s. šéfredaktorkou je Jarmila Balážová. V časopise naleznete zprávy, komentáře, rozhovory, ankety, soutěže, historii Romů a další zajímavosti ze života Romů v ČR a zahraničí. Adresa redakce: Žitná 49, 110 00 Praha 1.

Nevo dživipen – občasník. Zpravodaj uveřejňuje sociálně-právní informace pro Romy a prezentuje významné regionální osobnosti a zajímavosti českobudějovicka. Vydává jej občanské sdružení Nevo dživipen (Nový život) ve spolupráci s OkÚ České Budějovice za podpory Open Society Fund Praha. Adresa redakce: Okresní úřad Mánesova 3, 370 01 České Budějovice.

Romano džaniben – Vychází čtvrtletně od roku 1994. Pojednává o životě a kultuře Romů u nás i ve světě. Obsahuje odborné i populárně zaměřené články, ukázky romské slovesnosti, literatury (v romštině a v překladu), výtvarného umění, hudby apod., aktuální informace a recenze vybraných publikací o Romech. Časopis romistických studií vydává Společnost přátel časopisu Romano džaniben. Adresa redakce: Šaldova 8, 186 00 Praha 8.

ROZHLAS

O Roma vakeren – pořad vysílá veřejnoprávní Český rozhlas a připravuje redakce romského vysílání, která vznikla v ČRo koncem roku 1992. Pořad romského vysílání O Roma vakeren (Romové hovoří), který je téměř výlučně v českém jazyce si můžete poslechnout každý pátek od 20-21 hodin na stanici Český rozhlas 1 – Radiožurnál. Kromě toho připravuje romská redakce také patnáctiminutové publicistické relace, které se vysílají na frekvencích regionálních studií. Náklady na vysílání jsou součástí rozpočtu Českého rozhlasu. Adresa redakce: Vinohradská 12, 120 00 Praha 2.

TWR – Trans World Radio – romskou tematikou se čas od času zabývá křesťanská rozhlasová misie TWR – Trans World Radio. Pořady inzeruje na

svých internetových stránkách (www.twr.cz) v rubrice Naše pořady – Anonce. TWR také vydalo album romských křesťanských písní, které jsou v romštině a i češtině. Natočení a výroba tohoto alba bylo podpořeno Nadací rozvoje občanské společnosti z prostředků Evropské Unie v rámci programu Phare. Adresa: TWR-CZ, box 96, 656 96 Brno.

INTERNET

Amaro gendalos – internetová podoba romského společensko-kulturního měsíčníku Amaro gendalos (Naše zrcadlo), které od roku 1997 vydává sdružení Dženo. (www.dzeno.cz)

Zpravodajský server sdružení Dženo – denně aktualizovaný romský zpravodajský server provozovaný sdružením Dženo. Přehled koncertů romské hudby po celé ČR, monitoring článků s romskou tematikou, zprávy od Romů z domova i ze zahraničí. Na www.dzeno.cz naleznete i přímé linky na samostatné stránky romského měsíčníku Amaro gendalos a vysílání romského internetového rádia Rota.

Rádio Rota – romské internetové rádio Rota provozované sdružením Dženo od listopadu 2002. Pravidelně aktualizované vysílání z romského světa. Zprávy z romského světa, romská hitparáda, poezie a nerušené hudební proudy romské hudby. Adresa: Sdružení Dženo, V Túních 11, 120 00 Praha 2.

Romský informační server – ROMSERVIS – server přináší aktuality. Zprávy, komentáře, rozhovory, historie, jazyk, zajímavé odkazy, diskuse, ankety, soutěže – vše o Romech na jednom místě. Informace pro Vás. Jeho součástí je i internetová verze časopisu Romano vodi. Provozovatelem serveru je občanské sdružení Romea.²⁰

²⁰ Romove.radio. Romská média.[online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.romove.radio.cz/cz/clanek/19346>

PRAKTICKÁ ČÁST

3. Praktické ukázky z masových sdělovacích prostředků

Elena Gorolová – Nezákonná sterilizace

Obrázek 2: Elena Gorolová

Hrdinou [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.hrdinou.cz/101-hrdinu/elena-gorolova-31>

Třiačtyřicetiletá Elena Gorolová bydlí v Ostravě a má dva syny. Miluje je nadevše, ale ještě by si přála holčičku. Už přes dvacet let však žije s tím, že ji nikdy mít nebude. U druhého porodu jí totiž byla provedena nedobrovolná sterilizace. Nebyla první ženou, které se to stalo, je však první, která se proti tomu veřejně postavila, když mediální obraz jejího případu mnohdy měl jiný dopad nežli skutečnost.²¹

²¹ Soukromé rozhovory s Gorolovou E. 2013-03-18

Doktorovi jsem věřila

Oba dva její porody musely být provedeny císařským řezem. U druhého však nastaly komplikace. „Byla jsem přemístěna z porodního sálu na ten operační. Ležela jsem tam ve velkých bolestech a v tom za mnou přišel doktor s nějakým papírem, že ho mám podepsat, protože bych mohla umřít,“ vzpomíná. Elena v ten moment nepřemýšlela, slovo sterilizace jí nic neříkalo, ale věřila, že doktor ví, co dělá. Papír tedy podepsala.

Obrázek 3: Paní Gorolová – sterilizace byla známkou ponížení v komunitě Romů

Hrdinou [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.hrdinou.cz/101-hrdinu/elena-gorolova-31>

Když za ní po porodu přišel pan primář, ihned se ho ptala, co všechno jí tedy bylo provedeno. „Na rovinu mi řekl, že už nikdy nebudu moct mít děti, a odešel,“ říká se slzami v očích. Byla z toho v šoku. „Pamatuju si, jak jsem si dlouho přemítala v hlavě, jestli je to vážně pravda.“ Jakmile dorazila z porodnice domů, přišla za ní porodní asistentka, která jí všechno vysvětlila. „Zjistila jsem, že je to stoprocentní. Připadala jsem si méněcenná.“²²

²² Gorolová, E. Nezákonná sterilizace. [online]. 2012 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.hrdinou.cz/101-hrdinu/elena-gorolova-31>

Chci, ať to každý ví

Na teletextu se náhodou dozvěděla o spolku žen, kterým byla také provedena nedobrovolná sterilizace, a proto se tam zašla podívat. „V té době jsem nepracovala, takže jsem měla spoustu času a chtěla jsem v tom začít něco dělat,“ říká. Začala tak do spolku chodit pravidelně, organizovala společná setkání, demonstrace a celý problém se také snažila medializovat.

„Když ve spolku zjistili, že jsem tak aktivní a snažím se tento problém dostat na veřejnost, řekli mi, že by byli rádi, kdybych jim dělala tiskovou mluvčí,“ pokračuje Elena. S touto nabídkou ráda souhlasila. Ostatní ženy totiž nikdy nechtěly ukázat obličej na kameru. Paní Gorolové tohle nikdy nevadilo. Chci, ať to každý ví. Říká.

Nejde jen o romské ženy

Paní Elena tak společně s dalšími ženami podala stížnost ombudsmanovi. Stížností bylo celkem osmdesát a asi v padesáti případech byly uznány jako oprávněné. Těmto ženám totiž nebyla poskytnuta ze zákona daná lhůta mezi podáním informací o sterilizaci a podepsáním informovaného souhlasu.

Všechny žádosti byly od romských žen, ale krátce na to se paní Gorolové začaly ozývat i neromské ženy. „Říkaly mi, že nás chtějí podpořit. Když ale zjistily, že jsou v našem spolku jen romské ženy, odmítly na naše setkání chodit,“ říká. Žádná z nich také nikdy nepodala žádnou stížnost.

Vláda se nám omluvila

Se stížnostmi se ženy začaly obracet i na vládu. „Vždy jsme něco předložily, ale smetlo se to ze stolu. Změna nastala až za Kocába, kdy nám bylo sděleno, že se nám omlouvají,“ říká Elena. Odškodnění dostaly pouze dvě ženy, které podaly trestní oznámení a jejichž případ se dokonce řešil i u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. „Také bych ráda podala oznámení, ale na to už nebyly finance,“ říká Elena.

Prý to dělám jen pro peníze

Jejich spolek začal být známý i v zahraničí. Paní Elenu tak začali navštěvovat novináři i lidé z jiných neziskových organizací, a to nejen v prostorách určených pro spolek, ale také u ní doma. Přes svoji kolegyni se dokonce dostala i na konferenci OSN v New Yorku, kde se řešila rasová diskriminace na ženách.

Její boj však není jednoduchý. Často jsem se setkávala s názorem, že to dělám jen pro peníze. Dokonce to zaznělo i v naší komunitě. Lidé z okolí mi záviděli práci, to že pořád někam jezdím a že jsem pořád v televizi. Dodává. Ale je ráda, že i přes tyto negativní reakce vytrvala a že jsou vidět výsledky. Nedobrovolná sterilizace se už tak nestává, což mě hodně těší, ale ještě je třeba zlepšit legislativu. No a já můžu jenom doufat, že se mi poštěstí a budu mít jednu alespoň vnučku.²³

3.1 Marcela Miková - příběh nadaného romského dítěte

Život rodiny Mikových z Ostravy-Radvanic s sebou nese dost z bolestí, kterými trpí soužití Romů s majoritní společností, lze jej proto v tomto směru použít jako typický příklad. Prolíná se jím zvláštním způsobem zvláštní škola, která limituje naději dětí do budoucna, předurčuje možnosti a zakotvuje Romy v sociální pasti, z níž je únik více než obtížný.

Marcela Miková a Josef Mika mají čtyři děti, jsou to: Julius (21), Lucie (18), Kristián (13) a osmiletá Alexandra, které paní Miková říká s láskou Sašenka. Velmi nadanému Juliovi zkazil vynucený přestup na zvláštní školu život, jeho sestra Lucie si o přestup na zvláštní školu po obrovském tlaku ze strany základní školy sama rodičům řekla. S přesunem Kristiána do zvláštní školy rodiče souhlasili, protože učení evidentně nezvládal a na základce se trápil. A nejmladší Alexandra chodí na normální základní školu - a to především díky pedagogicko-psychologické poradně, která se nejen za ni postavila. Marcela a

²³ Gorolová, E. Nezákoná sterilizace. [online]. 2012 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.hrdinou.cz/101-hrdinu/elena-gorolova-31>

Josef Mikovi s tím mají velké osobní zkušenosti. Oba chodili do zvláštní školy a jsou si proto vědomi nutnosti dobrého vzdělání pro život.²⁴

„Zapinkali“ nám život

Josef Mika je přesvědčen, že v České republice se děje velká chyba. Odhaduje, že asi tak osmdesát procent romských dětí chodí do zvláštních škol. „Ty děti vyrostou a mají své rodiny. A jejich děti přijdou ze školy s domácím úkolem, a oni jim nejsou schopni pomoci, protože se to ve zvláštní škole neučili. A tak to jde celá dlouhá desetiletí a pořád je to stejné. Kdekdo si stěžuje, že Romáci jsou na podpoře a nepracují. Ale ti Češi, kteří tohle říkají, by si měli uvědomit, že oni nám zapinkali život, ne my jim,“ říká pan Mika v kuchyni jejich nepříliš velkého bytu v Ostravě-Radvanicích.

Josef Mika je z deseti dětí, on i všichni jeho sourozenci chodili do zvláštních škol. Je přesvědčen, že dnes by z nich něco mohlo být, kdyby se k tomu společnost měla a stavěla se k romským dětem vstřícněji. „Mohl jsem být někde v kanceláři nebo dělat takovou práci jako jiní. Dnes přijdete žádat o zaměstnání, dají vám dotazník, a když tam napíšete, že jste absolvoval zvláštní školu, tak se na vás dívají, jako byste spadl z Marsu.“ Pan Josef oběhl všechny firmy v Ostravě a okolí a nikde práci nemají. „Většinou propustily až polovinu z dosavadních zaměstnanců a práci nikomu novému nedávají. A už zdálky nad námi mávnou rukou, že jsme Cigáni.“

Marcela Miková, která je též přesvědčena, že romské děti až na výjimky do zvláštních škol nepatří, přišla se zajímavým postřehem: „Když jsme na úřadu práce, tak nám nabízejí rekvalifikační kurzy, při nichž každý musí projít psychotesty. A těmi Romové běžně procházejí. Jak je to možné, když prošli zvláštní školou, kterou museli absolvovat údajně proto, že nemají na normální základní školu? Já jsem udělala dva kurzy - na sociální terénní pracovníci a na sanitářku - a prošla jsem bez obtíží. Jak je to možné, když jsem ze zvláštní

²⁴ Soukromé rozhovory s Mikovou M. 2013-03-18

školy?“ I paní Marcela nyní marně zkouší hledat práci: „Práce tu v ani jednom z těchto oborů nyní není, zkoušela jsem to všude a všechno je plné.“²⁵

Kristián

U Kristiána byla speciální škola zapotřebí. Nastoupil napřed do základní školy, tam to však nezvládal. „Nechali jsme se objednat v pedagogicko-psychologické poradně a tam zjistili, že Kristián má stres a hodně se trápí tím, že školu nezvládá. V tomto případě mi přestup dítěte na zvláštní školu nevadil, znamenalo to změnu k lepšímu. Má vždycky obrovskou radost, když dostane jedničku. Učení je tam lehké a pomalejší, a to právě potřeboval,“ říká Marcela Miková.

Kristián je na speciální škole už dva roky, ze základky odešel po absolvování třetí třídy.

Výuka je podle Mikových na této zvláštní škole dobrá, učitelé také. Nejsou však spokojeni s chováním dětí, především ve vztahu k učitelům. Marcela Miková chodila na stejnou zvláštní školu jako Kristián a vzpomíná, že děti se tehdy chovaly úplně jinak: „Nikdy jsme si nedovolili to, co děti dnešní. Dneska je to katastrofa. Je to tím, že děti mají všechno povolené, že mají přílišnou volnost. Za mě to bylo přísnější a bylo to tak lepší. Dneska dítě řekne učiteli sprosté slovo a nic se neděje, dostane poznámku, z které si nic nedělá. Žádný respekt před učiteli děti nemají, někdy se divím, jak to ti učitelé mohou zvládat.“²⁶

„Jestli chcete, tak si to přečtěte“ Julius nastoupil před patnácti lety do normální základní školy. Učil se bez problémů, měl jedničky, třídní učitelka ho na třídních schůzkách vychvalovala. V první třídě už plynule četl, uměl trochu psát a počítat. Odmala ho zajímaly knížky, napřed obrázkové, potom i psané. Už ve třech letech uměl některá písmena abecedy.

²⁵ Miková M. Zvláštní škola spoluutváří romská ghetta.[online]. 2010 [cit. 2013-03-15] Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravy/pribeh-rodiny-mikovych-zvlastni-skola-spoluutvari-romska-ghetta>

²⁶ Soukromé rozhovory s Mikovou M. 2013-03-18

„Potom tam ale nastal neuvěřitelný zmatek. Učitelka, která měla Julka od první do třetí třídy, měla havárii. Místo ní přišla učitelka, která neměla romské děti v lásce. A synek začal mít problém. Měl silnou bronchitidu a tudíž byl i často nemocný. A když přišel po týdnu čtrnácti dnech do školy, tak ho paní učitelka - třeba i ten samý den - zkoušela z látky, kterou probírali, když byl doma. Nedala mu žádný čas na to, aby se to doučil. Když jí syn upozornil, že nebyl ve škole, takže odpovědi na její otázky nemůže znát, odpověděla mu, že jí to nezajímá. A tak namísto dosavadních jedniček najednou začal dostávat pětky, čtyřky. Už nám to nešlo do hlavy. Manžel tam kolikrát zašel a pídil se po tom, jaktože má čtverky a pětky, když zatím domů nosil jedničky. Upozornil tu novou učitelku, že když dítě přijde po nemoci do školy, tak jej napřed má seznámit s tím, co probírali a dát mu jeden dva dny na to, aby se to doučil a teprve potom ho zkoušet. Jí to však nezajímalo, na našeho syna si prostě zasedla.“

Pan Josef byl podle svého vyprávění za touto učitelkou přímo ve třídě: „Vyjela po mně před děckama, jako by mi bylo deset roků. Říkal jsem jí, aby se uklidnila, protože tam jsou děti a ona na mě začala řvát jako pavián, že syn nezvládá učení a že podá návrh, aby byl umístěn do zvláštní školy.“ Pan Mika šel za ředitelem školy, ten ovšem se zařazením Julia do zvláštní školy souhlasil. Prosil ho, ať se podívá na známky, které měl před příchodem nové učitelky a srovná je s známkami současnými. A aby se zamyslel nad tím, proč k tomu propastnému rozdílu ve známkování, který se odehrál během pár dnů, došlo. „Později to dosvědčovaly i jiné učitelky, které říkali zhruba to, že Julius měl vždy dobré výsledky a že nechápou, co se s ním mohlo za tak krátkou dobu stát. Ředitel se však na to ani nepodíval. Když jsem mu řekl i to, jak se k Julkovi učitelka chová, když přijde po nemoci do školy, tak o tom vůbec nechtěl slyšet.“

Škola poslala Mikovi do pedagogicko-psychologické poradny, kde Julius absolvoval nějaké testy. Paní Marcela na to nevzpomíná právě v dobrém: „Byl tam asi hodinu, když vylezl, tak jsem se ho ptala, co tam dělal. Odpověděl, že skládal kostky, něco psal, počítal.“

Ona pak vylezla a říkala: Tady mi to podepište, jestli chcete, tak si to můžete přečíst. Působilo to, jako by nešlo o nic důležitého, myslela jsem, že jde jen o potvrzení, že synek navštívil poradnu. Neměli jsme tehdy žádnou znalost o tom, jak to chodí a nikdo nám nic ani neřekl, udělali jsme tedy tu chybu, že jsme si to pořádně nepřečetli. Manžel se jí ještě před podpisem začal vyptávat, k čemu došla. Odpověděla, že dává návrh, aby Julek šel do zvláštní školy.²⁷

Začala nás přemlouvat, říkala, že Julius je často nemocný, učení nezvládá a že ho trápíme, když trváme na tom, aby chodil do normální základní školy. Manžel však s přeřazením syna do zvláštní školy nechtěl souhlasit. Připadalo nám také, že učitelka je s tou psycholožkou předem domluvená - byli jsme třeba u toho, když se u té psycholožky telefonicky přesvědčovala, jestli jsme do poradny dorazili. Před odchodem jsme tedy tu listinu podepsali s tím, že jde jen o potvrzení, že jsme se synem v poradně byli a že jsme dostatečně vyjádřili nesouhlas s jeho přeřazením do zvláštní školy.“²⁸

Obrázek 4: Manželé Mikovi s vnučkou

Romea [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z:

<http://www.romea.cz/cz/zpravy/pribeh-rodiny-mikovych-zvlastni-skola-spoluutvari-romska-ghetta>

²⁷ Miková M. Zvláštní škola spoluutváří romská ghetta.[online]. 2010 [cit. 2013-03-15] Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravy/pribeh-rodiny-mikovych-zvlastni-skola-spoluutvari-romska-ghetta>

²⁸ Soukromé rozhovory s Mikovou M. 2013-03-18

Jak zničit nadání

Julius tedy nastoupil na zvláštní školu do čtvrté třídy. Jenže tam z něj učitelé byli úplně hotoví. Byla ta samá škola, kam chodila i paní Marcela, znala tedy některé z pedagogů. A ti jí říkali: „Marcelko, vždyť ten kluk tady nemá co dělat, patří na základní školu. Už nevíme, co mu máme dávat, všechno už zná.“ Julius byl hodně napřed, měl samé jedničky a děcka od něj opisovala. Ředitel zvláštní školy dal Mikovým návrh, že jejich syna přeloží do páté třídy, tedy o třídu výše, než měl správně chodit. V páté třídě se opakovalo totéž - měl samé jedničky. I ředitel nakonec paní Mikové řekl, že nechápe, proč byl její syn přeřazen na zvláštní školu: „Vždyť my mu dáváme i učivo z devítky a zvládá to bez jakýchkoli problémů.“ Julius se při svém nadání a velmi dobré paměti ani nemusel doma učit. Přitom i tady při vyučování často chyběl z důvodu nemoci.

O případ se v rámci zkoumání toho, proč romské děti končí ve zvláštních školách, začali zajímat ochránci lidských práv. „Přišel k nám Kumar Vishwanathan s jedním Angličanem. Ten se mě ptal, jestli je náš syn mentálně postižený, když navštěvuje zvláštní školu. My jsme opravdu nevěděli, že zvláštní škola je pro mentálně postižené děti, byla jsem z toho úplně vyjevená. To bych musela být mentálně postižená i já, protože jsem chodila do zvláštní školy, a můj muž taky. A tím začalo naše úsilí, aby se syn vrátil do normální základní školy. Zasadil se o to ředitel zvláštní školy, který to sám navrhl. Pochopitelně jsme to přijali.“²⁹

Tehdy se shodou okolností Mikovi stěhovali ze Slezské Ostravy do Radvanic, takže Julius začal chodit do školy tam, nikoli do školy, kde ho znali. Přijali ho s tím, že mu dají testy. Ve zvláštní škole během půl roku vystřídal dvě třídy, takže chtěli mít přehled, do jakého ročníku ho vlastně mají umístit. Testy dopadly dobře. „Ředitel mi však řekl: paní Miková, Julius má z toho všeho v hlavičce dost velký zmatek. Podle testů by patřil do páté či šesté třídy, ale kvůli tomu neustálému střídání tříd a látky by nemusel to učivo jako celek zvládnout.

²⁹ Miková M. Zvláštní škola spoluutváří romská ghetta.[online]. 2010 [cit. 2013-03-15] Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravy/pribeh-rodiny-mikovych-zvlastni-skola-spoluutvari-romska-ghetta>

Uděláme to tak, že ho dáme do čtvrté. Takže syn nastoupil v základní škole do čtvrté třídy.“ Učivo zvládal dobře a do dalšího ročníku prošel v pohodě. V páté a v šesté třídě se však začaly objevovat problémy, spojené s oním zmatkem či zmatením ze střídání škol, tříd, různé kvality a časové posloupnosti učiva, způsobu a tempa vyučování. „Přes pana Kumara jsem domluvila jeho pravidelné doučování, ale ty zmatky už prostě v hlavě měl, takže šestou třídu opakoval a nakonec vyšel ze sedmé třídy,“ říká smutně Marcela Miková.

Julius nastoupil do dvouletého učebního oboru malíř - natěrač. Učiliště ale nedodělal, protože v šestnácti letech přišli lékaři na to, že je silný astmatik a alergik, což vzhledem k barvám a ředidlům pochopitelně vadí. Na doporučení doktorky tedy z učiliště odešel. Nakonec skončil jako zaměstnanec městského úřadu a dělá, co je potřeba, včetně zametání ulic.³⁰

Paní Marcela k tomu rezignovaně dodává: „Neviděla jsem tak nadané dítě, jako byl on. V jednom roce už mluvil. Přečetla jsem mu dvakrát básničku a on si ji zapamatoval. Nebo jsme si často spolu prohlíželi knížky pro nejmenší, s obrázkem a příslušným písmenkem. Třeba u auta písmeno A. I to si hned zapamatoval. Když jsme přišli na tříletou prohlídku, měla tam paní doktorka tabulku s písmenkama a synek hned volal ‚mami, dívej, tam jsou A, B, C.‘ Paní doktorka se ho hned ptala, ‚Julečku, ty umíš písmenka? Vzala ukazovátko a ukazovala mu písmena na přeskáčku a on se ani jednou nespletl. Moje neteře měly v základní škole angličtinu a naučily ho během chvilky počítat anglicky od jedné do deseti. Julek sám měl na základní škole němčinu a ta mu také šla moc dobře. Dokonce lépe než čeština. Z němčiny měl jedničku a z češtiny dvojku. Byl strašně chytrý.“³¹

Podle pana Josefa všechno, co se s Juliem v různých školách dělo, s ním pořádně zamávalo. Když začal mít v šesté třídě potíže a vyšel školu ze sedmé

³⁰ Miková M. Zvláštní škola spoluutváří romská ghetta.[online]. 2010 [cit. 2013-03-15] Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravy/pribeh-rodiny-mikovych-zvlastni-skola-spoluutvari-romska-ghetta>

³¹ Soukromé rozhovory s Mikovou M. 2013-03-18

třídy, tak už ho nic nebavilo, byl vším strašně zklamaný, zlomený: „A když viděl, že nemá šanci ani dodělat učiliště, zlomilo ho to definitivně.“

Nejstarší syn Mikových od malička sportoval, hrál fotbal za Radvanice. To jediné mu vlastně zůstalo, ale i to jen rekreačně. „Třeba moji dva synovci, kteří taky hráli fotbal v Radvanicích, teď hrají v žákovském družstvu Baníku Ostrava. A trenér si je chválí,“ říká Josef Mika.³²

Nové metody starého přístupu

Mikovi si všimli, že nyní mají základní školy při přeřazování romských dětí na školy zvláštní nové metody. Podle paní Marcely to bylo dříve tak, že základní škola poslala dítě do pedagogicko-psychologické poradny a ta jeho zařazení do zvláštní školy vzápětí doporučila. „Dnes si ale v pedagogicko-psychologické poradně dávají velký pozor na to, aby do zvláštní školy doporučily jenom ty děti, které tam skutečně patří. Ale dítě se do zvláštní školy dostane metodou jinou. Když je dítě pomalé nebo třeba hyperaktivní, tak se ho hledí zbavit: Učitelky jsou na takové dítě důsledně a dlouhodobě přehnaně přísné a vytvoří na něj obrovský tlak. Dítě doma začne brečet, že nechce do školy a za čas začne samo prosit rodiče, aby ho dali na jinou školu. A učitelé ho v tom podporují: ‚Když se ti tu nelíbí, tak ať tě matka dá na jinou školu. Přesně takhle se nám to stalo s první dcerou, Lucií, která šla od šesté třídy ze základní školy na zvláštní. Lucka už ten tlak prostě nezvládala. Říkala mi, ‚mami, nechci chodit za školu, nechci ti dělat žádné problémy - dej mě na jinou školu. Dej mě třeba na tu Vizinu (zvláštní škola, kam chodila i Marcela Miková a Luciin bratr Julius), ať mám klid. Jí se prostě škola, kde jí dělali ze života peklo Češi, zprotivila, zhnusila, tak chtěla mezi Romy. Už jsem nevěděla, co mám dělat. Nakonec jsme ji na tu Vizinu přendali a tam dochodila školu bez problémů. Na základce přitom měla od první třídy jedničky a dvojky, maximálně pár trojek,“ popisuje příběh své starší dcery Marcela Miková.

³² Soukromé rozhovory s Mikovou M. 2013-03-18

Mladší dcera Alexandra má podle Mikových na základní škole v Radvanicích učitelku hodnou, rozumějí si s ní, když jsou nějaké problémy, tak si to otevřeně vyříkají. Domluvili se s ní, že se Sašou zajdu do pedagogicko-psychologické poradny, protože má slabou paměť a hůř se kvůli tomu učí. „Přišly jsme do poradny, holku přezkoušely dvě paní, mohla jsem u toho být, všechno mi ukázaly, vysvětlily - co s ní dělají, proč to tak dělají, jak dopadla a jak k výsledkům došly. Nakonec nám sdělily, že Sašenka je dobrá na devadesát osm procent a měla by při dobrém vedení zvládat základní školu bez problémů. Je sice na paměť slabší, ale když k ní budou mít učitelé individuální přístup, tak bude vše v pořádku - a je na učitelích, jestli ten individuální přístup zvládnou. Ptala jsem se té psycholožky: A jak to vyřeším? Odpověděla mi, že to řešit nemusím, protože po dohodě s ředitelkou školu navštíví samy a s učiteli si promluví. A řekla mi také to, co oznámila ředitelce školy, kam naše Saša chodí: z této školy bylo na poradnu v krátké době ohlášeno už třetí dítě s tím, že patří na zvláštní školu, poradna přitom zjistila, že všechny patří na školu základní. Takže v poradně se to úplně změnilo, zlepšilo, je to úplně něco jiného než dříve.“³³

Namísto zvláštní školy segregace

„Když jsem přišel do základní školy, kam chodí Saša, byl jsem ohromen. Všechna romská děcka nacpali do jedné třídy. V jedné třídě byly jenom cikánské děti, ve druhé převážně bílé a jedno dvě romské. Ptal jsem se učitelky, jaký to má význam a řekl jí, že z dětí od malinka vychovávají lidi, kteří se nesnášejí. Bránila se, že to není pravda, tak jsem se jí optal: myslíte si, že jsem barvoslepý?“ rozhořčuje se pan Josef.

A paní Marcela k tomu dodává: „Chvíli před tím, než Sašenka nastoupila do první třídy, jsem měla spor se sousedkou kvůli tomu, co její dcera naší Saše dělala. Zašla jsem za ředitelkou základní školy s tím, že Sašenka nastupuje do první třídy a že si nepřeju, aby chodila se sousedčinou dcerou do jedné třídy.

³³ Miková M. Zvláštní škola spoluutváří romská ghetta.[online]. 2010 [cit. 2013-03-15] Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravy/pribeh-rodiny-mikovych-zvlastni-skola-spoluutvari-romska-ghetta>

Odpověděla mi, že děti rozdělují podle abecedy. A potom se mě mezi řečí optala, jestli jsem žádala, aby Sašenka chodila do třídy, kde se vyučuje angličtina. Říkám, ano, proč by ne, ať ji má. Na to mi slíbila, že ji do této třídy zapíše.“

Na začátku školního roku přišli Mikovi na školu zároveň s Marcelinou sestrou, která má stejně starou holčičku, Dianu. První ročník měl dvě třídy - A a B. „V béčku nebyla tma (nebyla romská),“ říká Marcela Miková a dodává: „Dívali jsme se tam na rozpis na dveřích. Neteř tam napsaná nebyla, ale naše Saša ano. Šli jsme o poschodí výš podívat se na rozpis áčka: bylo to tam samý Kotlár, Žiga a podobně. Vlezli jsme do té třídy a tam byla normálně tma, byly tam asi dvě nebo tři české děti, ale ty byly ze sociálně slabých rodin, jinak samí Romové. Sestra se naštvála a letěla za paní ředitelkou. Ne proto, že její dcera byla mezi romskými dětmi, ale kvůli tomu rozdělení žáků podle barvy pleti. Ředitelka jí řekla, že netřídila děti na romské a neromské, ale podle toho, kdo chtěl pro své děti výuku angličtiny, s tím, že v áčku se angličtina nevyučuje. Jenomže u zápisu se romských rodičů neptali, jestli chtějí, aby se jejich dítě učilo anglicky. Já jsem se o tom dozvěděla čistě náhodou, až po zápise, když jsem byla u ředitelky kvůli něčemu jinému. Tak tohle bylo to rozdělování dětí podle abecedy v praxi.“³⁴

3.2 Deník.cz – Iživě citoval policejní mluvčí

(novinář fabuloval, že za okradením cizince jsou Romové. Článek: „přijel na Czech Open z Belgie. Před barem ho okradli Romové.“)

Jak už bylo stokrát napsáno a řečeno: články, kde Romové hrají negativní roli, jsou zárukou vysoké návštěvnosti a čtenosti. Ani potom, co média několikrát tvrdě narazil a uřízla si ostudu (kauza Parlamentní listy, údajné napadení v Břeclavi, v Tanvaldu) jsou někteří novináři nepoučitelní. To, co však předvedl novinář Jiří Sejkora z Deníku nemá s novinařinou nic společného.

³⁴ Soukromé rozhovory s Mikovou M. 2013-03-18

V sobotu 28. 7. 2012 zveřejnil server Deník.cz článek pod titulkem „Přijel na Czech Open z Belgie. Před barem ho okradli Romové.“ Jasně a krátké sdělení. Už začátek článku naznačoval, co nám autor chtěl říct. „ O multikulturním soužití bude moci doma vykládat jeden z Belgičanů, který se v Pardubicích účastnil mezinárodního festivalu šachů a her Czech Open. Zpátky totiž pojedě s modřinami, bez telefonu a bez peněženky. Přibližně do tří hodin ráno popíjel tento muž v baru ULišáka na ulici Jana Palacha s několika dalšími muži.“ Jiří Sejkora své tvrzení, že pachatelé trestného činu jsou Romové, v článku opřel o vyjádření mluvčí pardubické policie Evy Maturové. „Kolem třetí hodiny už se chtěl vydat domů a nasedl do motorového vozidla. K tomu, aby porušil zákon o provozu na pozemních komunikacích tím, že by vyjel na islnici pod vlivem alkoholu se už ale nedostal. Do jeho vozidla za ním totiž přistoupili bez pozvání dva muži romské národnosti,“ řekla prý mluvčí pardubické policie Eva Maturová.

Vyjádření mluvčí nás zarazilo a začali jsme si ověřovat, zda jsou její slova autentická.“Nikdy nepadlo nic o tom, že to byli Romové. Okradený nám nedokázal dát popis. Popsal nám je jako typické Čechy marockého typu. Takže my nevíme, co si pod tím máme představit. S tímhle redaktorem řešíme takovéhle věci běžně. To, jak mě cituje bych v životě neřekla. Já jsem ho žádala, aby to opravil, ale v tištěném Deníku už to nešlo. Nenapadlo mě, že to na internetu nechá. Jdu mu hned volat,“ uvedla pro server Romea.cz rozladěná policejní mluvčí Eva Maturová.

Zajímalo nás samozřejmě, co vedlo redaktora Deníku Jiřího Sejkora ke lživým citacím v článku. „Z vlastních zdrojů jsem věděl o této události i s přibližným popisem pachatelů, kteří měli být podle mého zdroje snědší pleti. Konkrétně bylo vysloveně uvedeno, že šlo o Maročany. Toto jsem ověřoval přes tiskové oddělení policie, kde mi informace o loupežném přepadení byla potvrzena s tím, že přepadený útočníky skutečně takto popsal. Uvedl, že ale hovořili česky. Pouze jsme se ale zřejmě v telefonátu vzájemně nepochopili a připouštím, že zřejmě mým přičiněním. Po vzájemné konzultaci jsme proto spornou pasáž z článku vymazali. Zřejmě i chápu, kterým směrem směřuje dotaz Vašeho serveru, ale mohu Vás naprosto uklidnit, že pokud by jej před

barem přepadli Marťani, Slováci, nebo neonacisté, tak by tato informace zazněla taky. Snažím se měřit všem stejným metrem. „ popsal své zvláštní uvažování pro server Romea.cz redaktor Deníku Jiří Sejkora.

V tuto chvíli tedy vůbec není jasné, zda opilý šachista byl skutečně okraden. Celá řada vymyšlených případů z poslední doby jek ukazuje, že by měli být novináři v publikování „svých pravd“ opatrní. Jiří Sejkora udělal stejnou chybu jako jeho kolegové několikrát před tím. Vychází pouze z tvrzení opilého okradeného a ještě si jeho výpověď upraví a klidně lživě cituje policejní mluvčí. To už nemá s novinářinou opravdu nic společného, to už hraničí s úmyslným štváním veřejnosti pro Romům.³⁵

Článek na serveru Deník.cz byl opravdu po dvou dnech od zveřejnění změněn.

3.3 Amnestie pro brutální rasistické útočníky

Amnestie, vyhlášená na přelomu roku 2013 prezidentem Václavem Klausem, přinese prominutí podmíněčných trestů také některým známým českým extremistům. Amnestovány jsou i brutální rasistické útoky proti Romům v Nýrsku nebo útok bývalého kandidáta DSSS na marockého občana v Rožmitále. Podle předběžných odhadů ministerstva spravedlnosti činí počet vězňů, kterých by se měla amnestie týkat, celkem 6876, přičemž tato cifra může ještě kolísat.

Ministr spravedlnosti upozornil, že propouštění se nebude týkat vazebně stíhaných. Už dříve uvedl, že podmínky amnestie se vztahují zejména na vězně s tresty uloženými na jeden rok a méně. Amnestie tak podle něj bude nejčastěji

³⁵ Ryšavý, Z. Deník.cz lživě citoval policejní mluvčí. [online]. 2012 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/publicistika/komentare/denik-cz-lzive-citoval-policejni-mluvci-novinar-fabuloval-ze-za-okradenim-cizince-jsou-romove>

zahrnovat pachatele trestných činů maření úředního rozhodnutí a drobné majetkové kriminality, jako jsou krádeže.³⁶

Rasističtí útočníci

Amnestie se však týká i rasistických útočníků Boublíka a Miškoviče z Nýrska, kteří dostali loni trest odnětí svobody na 18 měsíců s odkladem na 3 roky.

Dvacetiletý Václav Boublík a třidvacetiletý Jiří Miškovič napadli loni nejprve bezdůvodně skupinku dětí na pěší zóně v Nýrsku. Děti před nimi začaly utíkat a část z nich se běžela schovat do domu k rodičům. Útočníci se začali do domu dobývat a chtěli udeřit baseballovou pálkou dívku, která stála u okna v přízemí. Jeden z obyvatelů v domě poté otevřel dveře a snažil se z důvodu obavy o ostatní, útočníky dostat co nejdále od domu.

Jeden z obžalovaných ho však srazil na zem a začal ho škrtit mikinou. Když to viděli ostatní členové rodiny, vyběhli a snažili se škrčenému muži pomoci. Oba obžalovaní podle svědeckých výpovědí po celou dobu útoku napadeným Romům hrubě rasisticky nadávali a vyhrožovali jim.

Útočníci nakonec utekli, z města pak odjeli vozidlem. Cestu měli nehodu. V zatáčce dostal řidič smyk, narazil do betonové zídky a společně se spolujezdcem z místa nehody utekli. Uvedla to policejní mluvčí Dana Ladmanová. Policie je záhy dopadla. Mladší z obžalovaných se přiznal, že řídil. Nadýchal přes dvě a půl promile alkoholu a nejen to – policisté přitom zjistili, že podle předchozího rozsudku měl zakázané řízení vozidel. Miškoviče už soudy v minulosti trestaly za výtržnictví.

V rozsudku pachatelů je mimo jiné popsán dopad traumatické zkušenosti na psychický stav poškozených. Jeden z nich trpí posttraumatickou stresovou

³⁶ Gálová, A. Amnestování jsou rasističtí útočníci z Nýrska, vedení DSSS, i pachatel útoku na Maročana v Rožmitále. [online]. 2013 [cit.2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/novorocni-prezidentska-amnestie-znamena-mimo-jine-omilostneni-rasistu-z-nyrska>

poruchou, která výrazným způsobem zasahuje do jeho života a není podle znalce ani jasně, jestli vůbec někdy odezní.

Z udělení amnestie se může radovat také bývalý nezávislý kandidát DSSS, Miroslav Vojáček z Rožmitálu, který počátkem loňského roku napadl ve středočeském kraji marockého občana. Poškozeného napadl zcela bezdůvodně, zezadu, léčba způsobených zranění si vyžádala dva týdny.

Policisté jej zadrželi bezprostředně po útoku. Ukázalo se, že se jednalo o nezávislého kandidáta Dělnické strany sociální spravedlnosti v parlamentních volbách v roce 2010, který je v okolí znám svými sympatiemi ke krajní pravici. Útočník byl odsouzen k dvanácti měsíčnímu trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem na tři roky.

Podle právničky a předsedkyně sdružení In Iustitia Kláry Kalibové, která se dlouhodobě zabývá případy násilí z nenávisti, je amnestie právo prezidenta republiky, které je však třeba užívat s rozvahou. „Amnestie není zjevně nástrojem, který by měl bez dalšího řešit přeplněnost českých věznic. Pokusím-li se hodnotit amnestii z pozic obětí trestní činnosti z nenávisti, domnívám se, že mohou cítit velkou nespravedlnost. Poté, co byly napadeny, došlo ke škodě na zdraví, újmě na jejich důstojnosti a případně škodě na majetku, a prošly celým trestním řízením, na jehož konci byl pravomocný rozsudek, budou nyní konfrontovány s tím, že osoba, která jim ublížila, nebude potrestána. Poškození mohou nalézt zadostiučinění v tom, že vina odsouzených byla již jednou soudem vyslovena, nyní jim je pouze prominut trest, resp. jeho zbytek. Z hlediska zájmů poškozených, zejména subjektivního zájmu vidět trest za způsobenou újmu, by bylo vhodnější, aby se amnestie vztahovala typově pouze na trestné činy neúmyslné, případně trestné činy, které se nedotýkají lidské důstojnosti a pokojného soužití lidí (např. trestné činy majetkové a hospodářské),“ uvedla pro server Romea.cz Kalibová.³⁷

³⁷ Gálová, A. Amnestování jsou rasističtí útočníci z Nýrska, vedení DSSS, i pachatel útoku na Maročana v Rožmitále. [online]. 2013 [cit.2013-03-18]. Dostupné z:

4. Rozhovory

Oslava Vánoc v romských rodinách

V České republice žije mnoho národností, většina z nich se ale jen stěží veřejnosti otevře. Moc by mě zajímalo, jak všichni slaví Vánoce, jestli dodržují své tradice a jak se připravují na tento krásný den a večer.

Otázka autorky diplomové práce: Jak tedy začíná Štědrý den? Odpovídá p. Marcela Miková (dále jen M.M.)³⁸

1. Autorka DP: Jak vypadá Štědrý den ve Vaší rodině ráno?

Odpověď M. M: *Normálně jako u každého. Trošku živější, protože přijdou děti a vnoučata. Každá se pak ptá, co mají dát na stůl apod., tak jim radím.*

2. Autorka DP: Kdo vaří štědrovečerní večeři? Vy nebo dcera, syn?

Odpověď M. M: Většinou já. Já to musím připravit i dát na stůl. Holky mi někdy pomáhají, když přijdou dřív. Protože oni si štědrovečerní večeři dělají doma a pak přijdou ke mně."

3. Autorka DP: Co všechno připravujete?

Odpověď M. M.: Připravuji bramborový salát a řízek, rybu a naše tradiční jídla. Děláme holubky, teď bude i goja, veškeré maso, co mám, musím dát na stůl, pak dělám zelím s houbami, pak dělám fazole na měkko a na kyselo. Letos budu dělat i bobajky.

4. Autorka DP: Říkala jste zelí s houbami. Mohla byste říci recept?

Odpověď M. M.: Namočíte si sušené houby, ze žampionu to nejde, není to tak dobré. Nakrájíte cibulku. Kyselé zelí - nesmíte krájet, musí být dlouhé. Dáte to

<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/novorocni-prezidentska-amnestie-znamena-mimo-jine-omilostneni-rasistu-z-nyrska>

³⁸ Soukromé rozhovory s Mikovou M. 2013-03-18

na cibulku, houbičky musíte vymýt a vypařit a dát do zelí. Zelí musí být sladkokyselé, nesmíte tam přidávat žádný masox."

5. Autorka DP: Jak je to s cukrovím?

Odpověď M. M.: Já už nepeču, už nemám malé děti, jen vnoučata. Pečou mi moje děti, snacha a vždy mi přinesou.³⁹

6. Autorka DP: Romové cukroví dříve nepekli, spíše pekli - říká se tomu šinga.

Odpověď M. M.: Dříve nebylo cukroví, to je pravda. Když jsem byla malá, tak moje maminka pekla šinga. Dnes to už jen málokdo dodržuje. Já to dělám jen někdy, když mám náladu. Podle toho, jestli to stihnu, protože je s tím dost velká práce. Ale pořád lepší než cukroví.

7. Autorka DP: K čemu se dá přirovnat šinga dnes?

Odpověď M. M.: Je to takový závin. Ale ne s jablky, ale s tvarohem nebo s mákem. Máme to radši než cukroví. Když napeču šinga, tak je do hodiny pryč.

8. Autorka DP: Když připravujete jídlo, kdo může a kdo nemůže do kuchyně?

Odpověď M. M.: Do kuchyně můžou ženské, chlapi tam nesmějí, protože nesmějí vidět, jak ženská vaří, protože je znervózňuje. Chlapi jsou v pokoji a ženské jsou v kuchyni."

9. Autorka DP: Když má chlap hlad, dáte mu najíst?

Odpověď M. M.: Neexistuje. Ani se nesmí opovážit říct, že má hlad. U nás se celý den nejí. Jíme, až když je Štědrý večer.

³⁹ Miková, M. Vánoční zvyky Romů na středním Slovensku. [online] 2011 [cit. 2013-03-19] Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/24651#1>

10. Autorka DP: Ani nic nezakousnete?

Odpověď M. M.: Ano, když má opravdu hlad, ale to mi nesmí říct. Vezme si třeba kyselé rybičky.⁴⁰

Další z oslovených byla p. Elena Gorolová, která původně pochází ze Slovenska. (dále E. G.)

1. Autorka DP: A jak je to u Vás? Kdo připravuje jídlo, v jakém postavení je matka, v jakém dcery?

Odpověď E. G.: U nás všechno připravuje maminka s tím, že moje sestra jí pomáhá. Mám už starší maminku a sama by to nezvládla. Tabuli vánoční připravuje máma. Jsou tam tradiční jídla. Děláme šinga, kapustnicu s klobásou, čočku nebo fazole. Pak je na tabuli spousta studené kuchyně. Co se týče cukroví. U nás se vždy peklo. Je to u nás tradice, neboť od první republiky jsme měli v rodině pekaře. Pekli se i vánoční dorty. Zajímavé je, že to je cukroví z počátku 19. století, ale z Vídně, protože je to stejné jako dorty ve Vídni.

2. Autorka DP: Teď jste mi připomněla něco, co jsem si jako malá nedovedla vysvětlit. Na stole bylo u nás spousta sladkého včetně dortu a já nevěděla, jak se tam dostaly, tak jste mi teď vysvětlila, odkud to je.

Odpověď E. G.: Je to vliv Rakušáků nebo Němců, kteří na Šariši vždycky byli. Bylo to multikulturní prostředí. Žili tam Židi, Maďaři, Romové, Němci, Poláci a Rusíni. Zvyky se navzájem ovlivňovaly. My jsme ty naše vzali asi od slovenských Němců, protože v našem dialektu je spousta staroněmeckých slov pro označení určitých věcí.

⁴⁰ Miková, M. Vánoční zvyky Romů na středním Slovensku. [online] 2011 [cit. 2013-03-19] Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/24651#1>

3. Autorka DP: Když se připravovalo jídlo, mohli muži do kuchyně, dostali najíst?

Odpověď E. G.: Samozřejmě. Do kuchyně jsme nemohli, je pravda, že to byla ryze ženská záležitost. Já mám jen jednu sestru a my jsme vždy, když máma nestíhala pomáhalí - naškrábat brambory a podobně.

4. Autorka DP: Na co jste se nejmíc těšili?

Odpověď E. G.: Já na šingy. Já jsem totiž na sladké. To mi zůstalo do dnes. Mám ráda tvarohové i makové. Chutná mi i kapustnice, jsem spíš na venkovská jídla. Vzpomínám si, že jako dívka jsem od rána vše připravovala s matkou. V té kuchyni nic moc, spíš se mě týkal úklid, mé dcery jsou na tom dnes podobně, ale co dělal otec? Tak jak je to u Mikových.

5. Autorka DP: Paní Gorolová, co dělají přes den muži?

Odpověď E. G.: Buď koukají na televizi a čekají, až přijdou vnoučata. Vyndají stromeček z balkónu a zdobíme stromeček. Když je stromeček hotový, tak nevím, co by dělala, tak jdou za chlapy a jde se na pivo. Jíst se nesmí, tak aspoň se nají pivíčkem. Pak přijdou z hospody domů, manželky už mají polovinu připravenou. Pak jdeme na hřbitov. Zapálíme svíčku, dáme naše tradiční - kousek jídla dáme na hrobku. Zpátky doma manželky připraví jídlo, muži připraví pití. Dáme stoly dohromady, protože jsme velká rodina. Dáme pivo a tvrdý alkohol a čekáme, až přijdou děti.⁴¹

6. Autorka DP: Zachovali jste si něco ze svých tradic?

Odpověď E. G.: Pamatuju si, že když jsem byla malá, tak u táty první co bylo, když vstal, umyl se, oblékl se a šel někde, kde byla sláma. Tenkrát to u nás u Cigánů bylo něco jiného, než v dnešní době. Tenkrát se nejedlo na stole, ale na zemi. Přišel, na zem dal prostěradlo, na to pak trochu té slámy a na to dávala

⁴¹ Gorolová E.. Vánoce ve vzpomínkách. [online] 2011 [cit. 2013-03-19] Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/22954#5>

máma jídlo. Když jsme se sešli, tak jsme sedli, táta zavinšoval. Pak se na zemi jedlo. Někdo šel na půlnoční. Pak přišli otcovi bráchové s rodinami. To už se sedělo za stolem. Jídlo, co bylo na zemi, se dalo na stůl. Sláma se smotala a dala se do jiné místnosti, vyhazovala se až druhý den.

7. Autorka DP: Máte dva syny. V jakém postavení jsou ve Vaší rodině Vaše snachy? Dodržují Vaše tradice, nebo si donesli tradice ze svých rodin?

Odpověď E. G.: Spíš se drží naší tradice. Kdybych šla k nim, tak by se to drželo podle jejich tradice. Ale většinou přijdou k nám.

8. Autorka DP: Podílejí se nějakým způsobem na vánočních přípravách?

Odpověď E. G.: Ne, sedí a čekají, až to bude. Někdy jsou překvapeni, poněvadž jsou také ze Slovenska, ale odjinud. Ale už se drží naší tradice.

9. Autorka DP: Připravuje Váš muž, jako hlava rodiny nějaké speciální pohoštění pro mužskou část?

Odpověď E. G.: Ani ne, většinou je na stole pivo, rum, nějaká kořalka.

10. Autorka DP: Zmiňovala jste se o tom, jak vypadaly tradiční Vánoce u rodiny. Co následovalo potom, když jste si pak všichni sedli a začali jste se bavit?

Odpověď E. G.: Většinou táta vyprávěl cigánské pohádky. Všichni poslouchali mého tátu a to se někdy protáhlo až do rána. Sedělo se, jedlo, pilo a poslouchalo. Tyto tradice jsme drželi, dokud žil můj táta.

11. Autorka DP: Jak si na Vánoce pamatujete Vy, jako malá, co musel dělat Váš otec? Co se dá říct, že by patřilo mužské části?

Odpověď E. G.: U nás se stále topí. Máma má svá kamna a trvá na tom, že si bude vařit na kamnech. Takže chystání dřeva, udržování ohně. Chlap toho moc nenadělá. Alespoň u nás jsou vánoce velice ženské. Žena připravuje všechno

tak, jak má být. Žena dělá vánoce, žena dělá rodinu. Chlap je takový, když to přeženu, módní doplněk.⁴²

4.1 Romano hangos – hlavní romské médium v ČR

Měsíčník pro Romy Romano hangos neboli Romský hlas, patří k hlavním romským médiím v Česku. Redakce Romano hangos sídlí vedle Muzea romské kultury v Bratislavské ulici v Brně. Kdo stál u zrodu měsíčníku, o tom poví šéfredaktor novin p. Karel Holomek. (dále K. H.)⁴³

1. Otázka redaktora: Můžete nám něco říct o historii, kdy se zrodil nápad vydávat noviny Romano hangos?

Odpověď K. H.: Koncem roku 1977 stáli u iniciativy Karel Holomek, tehdejší šéf Společenství Romů na Moravě, bývalý poslanec tehdy za Občanské fórum, potom to byl Gejza Horváth, novinář Milan Daniel z Chrudimi a spousta dalších aktivistů. Romano hangos vydáváme už jedenáct let, na počátku, tuším, byla periodicitu čtrnáctidenní, postupně klesala, trošku se zmenšoval i počet členů redakce, v současné době vydáváme noviny měsíčně nebo po čtrnácti dnech.

2. Otázka redaktora: Jaký je náklad tisku?

Odpověď K. H.: V současnosti je to 3200 kusů, z toho asi 2400 kusů se rozesílá na různé adresy, mezi adresáty patří různé instituce, školy, romské neziskovky. Co se týká poměru romských a neromských institucí, tak si myslím, že to je zhruba půl na půl, zbytek, 800 až 1000 kusů je určeno k distribuci třeba na koncertech, festivalech, církevních poutích.

3. Otázka redaktora: Takže se Romano hangos nedá koupit v klasickém novinovém stánku?

⁴² Gorolová E.. Vánoce ve vzpomínkách. [online] 2011 [cit. 2013-03-19] Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/22954#5>

⁴³ Ferko, R. Romano hangos patří k hlavním romským médiím v Česku [online]. 2012 [cit. 2013-03-19] Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/22594#2>

Odpověď K. H.: Dalo se koupit kdysi před lety, ale jinak je v distribuci zdarma přes naše distributory nebo přes nás osobně.

4. Otázka redaktora: Jak je vůbec oblíbený tento časopis nebo noviny mezi romskou komunitou a mohou Romové třeba nějakým způsobem přispívat?

Odpověď K. H.: Strašně rád bych řekl, že je, ale přesně to nevím, můžu říct, že je oblíbený u těch lidí, kteří se nějakým způsobem v těch novinách prezentují, mezi jejich příbuznými apod. když se tam třeba napíše o nějaké jejich akci, tak tito lidé zjišťují za ten rok, že kvalita trošku stoupla, takže ti to v oblibě mají. Ale jsou i lokality, města, sdružení, kde Romano hangos v životě neviděli a ani neví, že vychází a my nemáme moc velkou možnost, ve svém volném čase jim je zdarma zasílat.

5. Otázka redaktora: A co třeba problém, kdy spousta Romů neumí romsky a naopak někteří Romové neumí česky, vychází tedy Romano hangos v romském i českém jazyce?

Odpověď K. H.: Ano, vychází trojjazyčně, vychází česky, romsky a snažíme se, aby tam byla zastoupena i slovenština, protože někteří Romové mluví tak nějak napůl česky a slovensky, nebo spíš slovensky víc než česky. A měli jsme tedy i přispívatele Ondřeje Giňu, potom Gejzu Horvátha a teď jsme získali i další, většinou to jsou mladší studentky, aktivistky romských organizací a to je Lucie Oračková, Renata Berková, Veronika Kačová a Andrea Kačová, a tito všichni jsou schopni psát kvalitnější věci, a často i dvojjazyčně, což se cení, ale přiznávám, že romštiny je tam méně. Já nejsem Rom, já jsem se k tomu dostal tak, že jsem částečně tuto problematiku studoval na škole a na těch novinách je vidět, že těch českých prvků je tam víc, dodržujeme kvótu romských příspěvků, ale převažuje čeština.

6. Otázka redaktora: Když nahlédneme do klasických novin, je tam spousta rubrik, třeba ohledně zaměstnání, jak je to v těchto novinách, najdou tam Romové třeba rubriku ohledně zaměstnání, pomoci v sociálních věcech, různé semináře a kurzy?

Odpověď K. H.: Toto by mělo být klíčové u romských novin, určitou dobu v minulých letech Romano hangos na posledních stranách sloužilo jako taková zprostředkovatelna zaměstnání, ale teď to tam není, převládá spíš kulturní aspekt, různé reportáže nebo fotky z festivalů.⁴⁴

⁴⁴ Ferko, R. Romano hangos patří k hlavním romským médiím v Česku [online]. 2012 [cit. 2013-03-19] Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/22594#2>

4.2 České romské osobnosti v médiích

ONDŘEJ GIŇA ML. – Moderátor české televize

Obrázek č. 5: Ondřej Giňa

ml. Zdroj: Romove.radio [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z:
<http://romove.radio.cz/cz/clanek/18072>

Koncem roku 1998 se objevil ve vysílání České televize první romský moderátor zpravodajství. Tmavé vlasy, hezké uhrančivé oči, hluboký a příjemný hlas a přirozené vystupování. Tak by se dal popsat Ondřej Giňa, který byl hned na roztrhání a rozhovory s ním se objevily snad ve všech českých novinách a časopisech.⁴⁵

Kdo je první romský moderátor?

Ondřej Giňa se narodil 22. 2. 1971 v Rokycanech. Pochází z rozvětveného rodu Giňů, který přišel do Rokycan po válce ze Slovenska a jehož členové patří

⁴⁵ Matoušková, V. Ondřej Giňa ml. [online]. 2012 [cit. 2013- 03-19]. Dostupné z:
<http://romove.radio.cz/cz/clanek/18072>

k předákům romské komunity v Rokycanech - otec Ondřej Giňa je známý romský aktivista.

Ondřej Giňa se vyučil kuchařem, ale protože ho práce v kuchyni příliš nebavila, začal pracovat jako valcář kovu v železárnách. V roce 1992 pracoval v nově založené romské nevládní organizaci Fond porozumění a naděje a díky přehledu romského hnutí v ČR se stal korespondentem mezinárodní romské agentury Romnews Romského národního kongresu.

V září 1998 vyhrál konkurs Českého rozhlasu na romského redaktora a v Českém rozhlasu působil jako redaktor stanice Radiožurnál do února 1999. Ještě jako redaktor Radiožurnál dostal nabídku České televize pracovat jako moderátor zpravodajství České televize. Zpočátku moderoval ranní a noční zprávy jako externista, ale postupem času se rozhodl do České televize přejít na plný úvazek.

S manželkou Janou, která pracuje jako úřednice, žije v Rokycanech a má syna Ondřeje. V září 2000 proběhla médii zpráva, že je Ondřej Giňa obviněn pro podezření z neoprávněného pobírání sociálních dávek. Ondřej Giňa k tomu sám pro časopis Reflex v článku Judity Bednářové (srpen 2000) řekl:

Ondřej Giňa v pořadu Amare Roma "Od roku 1995 jsme nebrali dětské přídatky na mého dnes desetiletého syna. V roce 1998 jsem se dozvěděl, že můžeme zpětně požádat o přídatky a státní vyrovnávací příspěvek. Dohromady to dělalo asi šest stovek měsíčně. Vyplnili jsme příslušné formuláře, podali je a příspěvky za ty tři roky dostali. V té době jsem ještě nebyl zaměstnancem ČT, tam jsem nastoupil až o rok později, kdy už jsem žádné dávky nepobíral. Po dvou letech zjistili, že v mém případě vznikl přeplatek a škoda asi 25 000,- Kč. Peníze jsem tedy samozřejmě vrátil. Škoda sice byla uhrazena, ale trestní stíhání je proti mně vedeno."⁴⁶

⁴⁶ Matoušková, V. Ondřej Giňa ml. [online]. 2012 [cit. 2013- 03-19]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18072>

Poté, co byl Ondřej Giňa obviněn, nastoupil začátkem července po dohodě s vedením České televize na dovolenou. Po návratu z dovolené přestal moderovat hlavní zpravodajskou relaci a podílel se na přípravě zpravodajských pořadů.

Po necelých dvou letech se Ondřej Giňa na obrazovku České televize opět vrátil v reportážích zpravodajského pořadu Večerníky.

Cítí se Ondřej Giňa svázán tím, že je první Rom, který moderuje zprávy v České televizi?

Nutí mě to k tomu, abych se stále snažil a zlepšoval. Myslím, že to pomalu přispívá k tomu, aby se tu začaly odstraňovat společenské jevy, které jsou založeny na předsudcích a stereotypch.

Co si myslí Ondřej Giňa o vzájemném soužití Čechů a Romů?

Zatím spolu neumíme žít. Jedna komunita nerozumí té druhé a ani se navzájem neznají. Mají ze sebe jen strach. Důvodů, proč tenhle vztah vznikl je řada a nerad bych je připisoval striktně jen jedné straně. Lidé se musí o problém společného soužití víc zajímat, protože to stále přehlíželi a nakonec to došlo tak daleko, že Romové začali odjíždět z České republiky.

Co si myslí Ondřej Giňa o emigraci?

Kdybych žádal o azyl, musel bych mít pádné důvody. Například kdybych měl strach o své děti nebo pocit, že mi moje země nezaručuje to, co ostatním občanům jen proto, že mám jinou barvu pleti. Emigrace je rozhodnutí každého člověka. Nechci emigrovat. Na druhé straně dokážu pochopit ty, kteří emigrovali, protože vím, co prožívají.⁴⁷

⁴⁷ Matoušková, V. Ondřej Giňa ml. [online]. 2012 [cit. 2013- 03-19]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18072>

IVETA KOVÁČOVÁ – hlasatelka České televize, zpěvačka

Obrázek č. 6: Iveta Kováčová

Zdroj: Romove.radio. [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z:
<http://romove.radio.cz/cz/clanek/18803>

Narodila se v roce 1963 jako prostřední z osmi dětí v romské rodině v severočeské Kadani. Vystudovala střední pedagogickou školu a šest let učila mateřských školách. Už od mala chtěla být zpěvačkou a splnilo se jí to, "prozpívala" se až k rolím v muzikálech Krysař a Hair. Od roku 1998 se objevuje na obrazovce České televize, kde pracuje jako programová hlasatelka. Třináct let žije s redaktorem České televize Otakarem Svobodou a společně vychovávají syna Abrahama.

Jak Ivetu Kováčovou diváci přijali?

Za celou dobu jsme zachytila pouze jednu negativní reakci. V maskérně jsem náhodou vzala telefon a vyposlechla si: "Máte tam romskou hlasatelku, vyřídte jí, že je strašná a nedá se na ni koukat. Nic proti Romům, ale nemáte

tam nějakou hezčí?" Ujistila jsem tu paní, jak moc ji chápu a že v tom něco udělám," řekla Iveta Kováčová.⁴⁸

5. Analýza a komparace uvedených skutečností a nasbíraných dat

Ve výsledcích bylo rozhovory a praktickými ukázkami zjištěno, že média jsou dobrý sluha, ale zlý pán i co se týče ve vztahu k romské komunitě. Díky médiím vyplavaly na povrch příběhy paní Gorolové a paní Mikové, a právě díky médiím, která byla nestranná a objektivní dokázala těmto rodinám pomoci.

Sama paní Gorolová v praktické ukázce uvádí, že nebýt médií, nešla by do publikovatelnosti svého příběhu. Na začátku měla strach, že média její příběh lživě popíší a lidé se na ni budou dívat skrze prsty. Ale nestalo se tak. Paní Gorolová se stala dokonce mluvčí těchto žen a mnohým zachránila i manželství. Samozřejmě, že závistivcům vadí velká míra popularity, ale sami vidí skrze média pravdu.

Ne jinak tomu bylo i v příběhu rodiny Mikových. Díky pravdivému zveřejnění příběhu této rodiny a pomoci druhých mohla široká veřejnost vidět, jak to vše ve skutečnosti je a neházet Romy do jednoho pytle.

Na druhé straně mohou špatně podané informace veřejnosti Romům škodit. To jsme viděli na případě zveřejněném na serveru Deník.cz, který lživě citoval policejní mluvčí. Pokud si takovou informaci přečte široká veřejnost, vrhá to na Romy velice špatný pohled.

A právě ačkoliv se mnoho lidí domnívá, že Romové jsou rváči, zloději a trhani, pravda je někde jinde. A právě díky médiím, lze nalézt pravdu. Zajímavé, byly rozhovory s oběma výše uvedenými ženami a jejich rodinami o Vánocích, jejich zvycích, tradicích a současnosti. Zjistili jsme, že některé tradice Romové

⁴⁸ Matoušková, V. Iveta Kováčová [online]. 2000 [cit. 2013- 03-19]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18803>

dodržují, od některých upouští. Ale stále vládou recepty předávané z generace na generaci, hudba, zpěv a pospolitost rodiny.

Čtenář se může dočíst i o známých romských osobnostech, které se nebály rasové nesnášenlivosti a „prorazily“ ve světě médií. Jsou uznávaní a lidé si jich váží.

6. Závěr

Zpracování této diplomové práce předkládá možnosti nahlédnout do světa Romského etnika, jež je naší většinovou společností tak odsuzováno. Proto je i pro veřejnost lehčí s touto komunitou pracovat a vycházet. Možná to jsou jen předsudky v lidech, ale pokud se člověk pokusí nahlédnout blíže do světa Romů a bude se snažit pochopit jejich mentalitu, zjistí, že nejsou vůbec špatnými lidmi ba naopak, mají mnohdy větší srdce a otevřenou náruč než kterýkoli „bílý“ občan. Když Romové poznají, že to s nimi myslíte upřímně, otevřou se. Mají zvláštní schopnost poznat neupřímnost a falešnou motivaci. To je po staletí chránilo při putování světem. S Romy mají pracovat jen lidé, kteří mají k jejich etniku vnitřní pozitivní vztah. Klíčem k této komunitě je láska. Vše ostatní je jen technika.

V teoretické části přiblížena historie, tradice a různé zvyky Romů. Zjistí, že je potřeba takovými lidem porozumět, protože jejich mentalita je zcela odlišná nežli ta naše.

V praktické části diplomové práce, bylo využito praktických ukázek z médií, které se skutečně staly. Přiblížit tak blíže romskou mentalitu a život. Díky těmto praktickým ukázkám si můžeme udělat obrázek o tom, co se děje „za zavřenými dveřmi,“ nezavírat před těmito problémy oči a neházet Romy do jednoho pytle. Nedílnou součástí praktické části byly rozhovory, které odpovídají na přímo kladené otázky. Rozhory bylo možné dokázat to, co bylo psáno v teoretické části, a to, jak je to ve skutečnosti při oslavě svátků v rodinách Romů, jaké dodržují tradice a od jakých zvyklostí již se upouští.

Splnění cíle práce:

Cíl: Mediální obraz Romů v dnešních masových sdělovacích prostředcích

V praktické části této diplomové práce byla provedena komparace dostupných zdrojů odborných informací v oblasti masových sdělovacích prostředků.

Pozornost byla zaměřena na problematiku mediálního obrazu Romů a řešení rozporuplných situací.

Verifikace hypotézy:

Hypotéza: Média napomáhají informovat o Romské menšině

V současné době je téměř běžné, že média informují o Romské menšině.

Podávají nám pozitivní i negativní pohled.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

HÜBSCHMANNOVÁ, M. Můžeme se domluvit. 4 vydání. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci za podpory Muzea romské kultury v Brně, 2002. 129 s. ISBN 80-244-0496-6.

NEČAS, P. *Romové v České republice včera a dnes*. 4 doplněné vydání. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci-Vydavatelství Olomouc, 1999. 103 s. ISBN 80-7067-952-2.

MANN, A. B. *Romský dějepis*. 1 vydání. Praha : Fortuna, 2001. 48 s. ISBN 80-7168-762-6.

ROJČÍKOVÁ, B. Romové využívající služeb nestátní neziskové organizace, Brno, 2010. Bakalářská práce. Rašínova vysoká škola s.r.o. v Brně. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Nevima, PhD.

NOVÁK, M. Lichva jako sociálně patologický jev v romských komunitách ve městě Ostrava, v lokalitách Moravská Ostrava a Přívoz a Slezská Ostrava. Ostrava 2006. Bakalářská práce. Ostravská univerzita v Ostravě, Fakulta pedagogická, katedra pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce: Ivana Nesětová.

ŘÍČAN, Pavel. S Romy žít budeme - jde o to jak. 1 vydání. Praha : Portál, 1998. 92 s. ISBN 80-7178-250-5.

ŽANTOVSKÝ P. Romské etnikum očima českých médií. Týdeník Rozhlas. 2013, č. 13, s. 55-56 ISSN 1213-2098

Seznam použitých internetových zdrojů

Romove.radio. Romská média.[online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.romove.radio.cz/cz/clanek/19346>

Gorolová, E. Nezákonná sterilizace. [online]. 2012 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.hrdinou.cz/101-hrdinu/elena-gorolova-31>

Miková M. Zvláštní škola spoluutváří romská ghetta.[online]. 2010 [cit. 2013-03-15] Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravy/pribeh-rodiny-mikovych-zvlastni-skola-spoluutvari-romska-ghetta>

Gálová, A. Amnestování jsou rasističtí útočníci z Nýrska, vedení DSSS, i pachatel útoku na Maročana v Rožmitále. [online]. 2013 [cit.2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/novorocni-prezidentska-amnestie-znamena-mimo-jine-omilostneni-rasistu-z-nyrska>

Ryšavý, Z. Deník.cz lživě citoval policejní mluvčí. [online]. 2012 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/publicistika/komentare/denik-cz-lzive-citoval-policejni-mluvci-novinar-fabuloval-ze-za-okradenim-cizince-jsou-romove>

Miková, M. Vánoční zvyky Romů na středním Slovensku. [online] 2011 [cit. 2013-03-19] Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/24651#1>

Gorolová E.. Vánoce ve vzpomínkách. [online] 2011 [cit. 2013-03-19] Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/22954#5>

Ferko, R. Romano hangos patří k hlavním romským médiím v Česku [online]. 2012 [cit. 2013-03-19] Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/22594#2>

Matoušková, V. Ondřej Giňa ml. [online]. 2012 [cit. 2013- 03-19]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18072>

Matoušková, V. Iveta Kováčová [online]. 2000 [cit. 2013- 03-19]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18803>

Seznam ostatních zdrojů

Soukromé rozhovory s Gorolovou E. 2013-03-18

Soukromé rozhovory s Mikovou M. 2013-03-18

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Text romské hymny.....	I
Příloha B – Romano Hangos.....	II
Příloha C – Příloha časopisu Romano vodi.....	III

PŘÍLOHY

Příloha A – Text romské hymny

Gej'om, gej'om
Gej'om, gej'om, lungone dromenca,
Malad'i'om bachtale Romenca.
Aj, Romale, aj čhavale.
Aj, Romale, aj čhavale.
Aj, Romale, khatar tumen aven?
Le čerenca, bachtale dromenca?
The man esas bari famil'ija,
Murdardža la e ka'li legija.
Aven manca sa lumjake Roma
Kaj phu'ile le Romenge droma.
Ake vrjama – uš'ći Rom akana
Amen chu'aha the mišto keraha.
Aj Romale, aj čhavale,

Český překlad:

Šel jsem, šel jsem
Šel jsem, šel jsem, dlouhými cestami
Potkal jsem se se šťastnými Romy.
O, Romové, o děti,
O, Romové, o děti,
O, Romové, odkud přicházíte?
Se stany, po šťastných cestách?
I já jsem měl velkou rodinu.
Zabila ji černá legie.
Pojďte se mnou, Romové celého světa.
Kde se otevřely cesty Romům.
Teď je ta chvíle – povstaň, člověče, vyskočíme a bude dobře. O Romové, o děti

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Barbara Rojčíková

Obor: sociální a mediální komunikace

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Obraz Rómů v českých médiích

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 65

Celkový počet stran příloh: 10

Počet titulů českých použitých zdrojů: 7

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů:

Počet internetových zdrojů: 10

Počet ostatních zdrojů: 2

Vedoucí práce: PhDr. et ThDr. Radek Mezuláník, PhD.